सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन

कार्यक्रम अंदाजपत्रक

(दोन)

२०२६-२०२७

नियोजन विभाग
(अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय)

कार्यक्रम अंदाजपत्रक

(दोन)

२०२६-२०२७

नियोजन विभाग

(अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय)

अनुक्रमणिका

अ.क्र.	विषय	पृष्ठ क्र.
१.	प्रस्तावना	०१
	अर्थसंकल्पिय अंदाज २०२६-२७ चा कार्यक्रमानुसार गोषवारा	०२
	प्रधान शीर्षवार अर्थसंकल्पिय अंदाज	०४
२.	मार्गदर्शन, प्रशासन व प्रशिक्षण	०६
३.	कार्यालयीन सांख्यिकी	११
४.	नियोजनाकरिता सांख्यिकी	१७
५.	पाहण्या, अभ्यास व गणना	२८
६.	मूल्यमापन अभ्यास	३३
७.	आकडेवारी संस्करण	३७
८.	परिशिष्ट -	
	परिशिष्ट - १ - कर्मचारी विषयक गोषवारा	४८
	परिशिष्ट - २ कर्मचारी विषयक गोषवारा (संचालनालयाबाहेरील पदे)	५०
	परिशिष्ट - ३ अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयाची रचना	५१
	परिशिष्ट - ४ अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयाकडून प्रकाशित करण्यात येणारी प्रकाशने, कालावधी, प्रकाशनाचे वर्ष व मूल्य दर्शविणारे विवरणपत्र..	५२

१. प्रस्तावना

१.१ राज्य शासनाने १९८९-९० या वर्षी राज्यातील सर्व सांख्यिकीय बाबींसाठी अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयास 'प्रमुख संस्था' (नोडल एजन्सी) म्हणून घोषित केले व सर्व प्रकारच्या सांख्यिकी प्रस्तावांसाठी 'संदर्भ संस्था' (ऑथॉरिटी ऑफ रेफरन्स) म्हणूनही या संचालनालयास प्राधिकृत केले आहे. महाराष्ट्र शासनाच्या राजपत्रामध्ये प्रसिद्ध करण्यात आलेल्या दिनांक २७ जून, २०१३ रोजीच्या अधिसूचनेद्वारे राज्यशासनाने राज्यातील सर्व सांख्यिकीय बाबींशी संबंधित तांत्रिक समन्वयासाठी आणि कार्यक्षम सांख्यिकीय प्रणालीच्या विकासासाठी 'प्रमुख संस्था' (नोडल एजन्सी) म्हणून संचालनालयाच्या कार्यकक्षेत वाढ केली आहे. प्रमुख संस्था या नात्याने संचालनालयाकडे राज्यातील निरनिराळ्या शासकीय विभागांच्या / संस्थांच्या सांख्यिकीय कामकाजात समन्वय साधणे, निरनिराळ्या धोरणात्मक क्षेत्रांविषयी आवश्यक असणारी माहिती तयार करणे, जतन करणे आणि राज्याच्या वेगवेगळया शासकीय विभागांकडील माहिती सारणीचा दर्जा, व्याप्ती, नियमितता व विश्वासार्हता यात सुधारणा होण्याच्या दृष्टीने करावयाच्या उपाययोजनेबद्दल सूचना करणे, विविध शासकीय विभागांमार्फत हाती घेण्यात येणाऱ्या सांख्यिकीय प्रकल्पांची उद्देशानुसार व सांख्यिकीय निकषांनुसार छाननी करणे, राज्याच्या विविध शासकीय विभागांच्या माहितीचे एकाच ठिकाणी एकत्रिकरण करण्याच्या दृष्टीने राज्य माहिती संचयिका विकसित करणे, शासनाचे विविध विभाग, संशोधक, स्वयंसेवी संस्था व सामान्य जनता यांना सांख्यिकीय माहिती सहजपणे उपलब्ध होण्यासाठी आवश्यक ती कार्यप्रणाली विकसित करुन कार्यान्वित करणे अशा जबाबदाऱ्या सोपविण्यात आल्या आहेत. राज्यातील प्रमुख सांख्यिकीय कार्यालय असल्यामुळे संचालनालयास सांख्यिकीय बाबींसाठी राज्य आणि केंद्र शासन यांच्यातील दुवा म्हणून हे काम करावे लागते.

१.२ संचालनालयातील प्रमुख कामे: १) कार्यालयीन आकडेवारीचे संकलन २) सांख्यिकी कार्यालयीन आकडेवारी पुरेशी नाही अशा विषयां संबंधीची माहिती नमुना पाहणी/ अभ्यास किंवा गणना याद्वारे गोळा करणे ३) महत्त्वाच्या योजना / कार्यक्रमांचे मूल्यमापन अभ्यास घेणे ४) नियमित सांख्यिकीय प्रकाशने प्रसिद्ध करणे ५) सांख्यिकी अधिकाऱ्यांना व कर्मचाऱ्यांना प्रशिक्षण देणे ६) शासनाच्या निरनिराळया विभागातील सांख्यिकीय कक्षांच्या कामांचे समन्वयन करणे व त्यांना तांत्रिक सल्ला देणे ७) शासनास आर्थिक व सांख्यिकीय बाबींवर सल्ला देणे ८) शाश्वत विकास ध्येयांची अंमलबजावणी व समन्वयन करणे व ९) या संचालनालयामार्फत तसेच इतर शासकीय विभागात गोळा करण्यात येणाऱ्या सांख्यिकीय माहितीचे संस्करण /विश्लेषण करणे, ही आहेत.

१.३ या संचालनालयाद्वारे पार पाडल्या जाणाऱ्या कामाची विभागणी प्रामुख्याने खालील सहा कार्यक्रमांमध्ये केली आहे. या कार्यक्रमांचा खर्च 'आर्थिक सल्ला व सांख्यिकी' या प्रधान शीर्षाखालील अर्थसंकल्पीय अनुदानातून भागवून हे कार्यक्रम पार पाडले जातात. या कार्यक्रमांचा तपशील पुढील भागात या प्रकाशनात देण्यात आला आहे.

कार्यक्रम :

(१) मार्गदर्शन, प्रशासन व प्रशिक्षण
(२) कार्यालयीन सांख्यिकी
(३) नियोजनाकरीता सांख्यिकी
(४) पाहण्या, अभ्यास व गणना
(५) मूल्यमापन अभ्यास
(६) आकडेवारी संस्करण

विवरणपत्र 'अ'
एकूण अर्थसंकल्पाचा कार्यक्रमानुसार गोषवारा २०२६-२७

(रुपये हजारात)

अ.क्र. Sr.No.	कार्यक्रम	प्रत्यक्ष खर्च २०२४-२५ Actuals 2024-2025			अर्थसंकल्पिय अंदाज २०२५-२०२६ Budget Estimates 2025-2026		
		महसुली Revenue	भांडवली Capital	एकूण Total	महसुली Revenue	भांडवली Capital	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1)	**मार्गदर्शन, प्रशासन व प्रशिक्षण**						
	अनिवार्य	41189	0	41189	54407	0	54407
	कार्यक्रम	15876	0	15876	103100	0	103100
	एकूण	57065	0	57065	157507	0	157507
2)	**कार्यालयीन सांख्यिकी**						
	अनिवार्य	35268	0	35268	44266	0	44266
	कार्यक्रम	0	0	0	0	0	0
	एकूण	35268	0	35268	44266	0	44266
3)	**नियोजनाकरिता सांख्यिकी**						
	अनिवार्य	398274	0	398274	481910	0	481910
	कार्यक्रम	34965	0	34965	197645	0	197645
	एकूण	433239	0	433239	679555	0	679555
4)	**पाहण्या, अभ्यास व गणना**						
	अनिवार्य	102907	0	102907	135237	0	135237
	कार्यक्रम	0	0	0	0	0	0
	एकूण	102907	0	102907	135237	0	135237
5)	**मूल्यमापन अभ्यास**						
	अनिवार्य	56319	0	56319	70699	0	70699
	कार्यक्रम	376	0	376	8901	0	8901
	एकूण	56695	0	56695	79600	0	79600
6)	**आकडेवारी संस्करण**						
	अनिवार्य	55292	0	55292	79851	0	79851
	कार्यक्रम	79679	0	79679	151997	0	151997
	एकूण	**134971**	**0**	**134971**	**231848**	**0**	**231848**
	एकूण स्थूल	820145	0	820145	1328013	0	1328013
	वजा वसुली	0	0	0	0	0	0
	एकूण निव्वळ	820145	0	820145	1328013	0	1328013

STATEMENT 'A'

Activitywise Summary of Budget Estimates 2026-27

(Rs. in thousand)

सुधारित अंदाज २०२५-२०२६			अर्थसंकल्पिय अंदाज २०२६-२०२७			
Revised Estimates 2025-2026			Budget Estimates 2026-2027			Name of Programme
महसुली	भांडवली	एकुण	महसुली	भांडवली	एकुण	
Revenue	Capital	Total	Revenue	Capital	Total	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
						Direction, Administration and Training
44250	0	44250	55345	0	55345	Committed
63480	0	63480	50000	0	50000	Scheme
107730	0	107730	105345	0	105345	Total
						Official Statistics
39526	0	39526	45136	0	45136	Committed
0	0	0	0	0	0	Scheme
39526	0	39526	45136	0	45136	Total
						Statistics for Planning
427741	0	427741	533407	0	533407	Committed
126995	0	126995	86500	0	86500	Scheme
554736	0	554736	619907	0	619907	Total
						Surveys, Studies and Census
127744	0	127744	149744	0	149744	Committed
0	0	0	0	0	0	Scheme
127744	0	127744	149744	0	149744	Total
						Evaluation Studies
62164	0	62164	78434	0	78434	Committed
1121	0	1121	1501	0	1501	Scheme
63285	0	63285	79935	0	79935	Total
						Data Processing
63549	0	63549	85377	0	85377	Committed
100100	0	100100	100000	0	100000	Scheme
163649	**0**	**163649**	**185377**	**0**	**185377**	**Total**
1056670	0	1056670	1185444	0	1185444	Total Gross
0	0	0	0	0	0	Deduct Recoveries
1056670	0	1056670	1185444	0	1185444	Total Net

विवरणपत्र 'ब'
एकूण अर्थसंकल्पाचा प्रधान शीर्षवार तपशील

(रुपये हजारात)

		प्रत्यक्ष खर्च २०२४-२५			अर्थसंकल्पिय अंदाज २०२५-२०२६		
अ.क्र.	कार्यक्रम	Actuals 2024-2025			Budget Estimates 2025-2026		
Sr.No.		अनिवार्य खर्च	कार्यक्रम खर्च	एकूण	अनिवार्य खर्च	कार्यक्रम खर्च	एकूण
		Committed Expentiture	Scheme Expentiture	Total	Committed Expentiture	Scheme Expentiture	Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
	प्रधान शीर्ष ३४५४						
1)	**मार्गदर्शन, प्रशासन व प्रशिक्षण**	41189	15876	57065	54407	103100	157507
2)	**कार्यालयीन सांख्यिकी**	35268	0	35268	44266	0	44266
3)	**नियोजनाकरिता सांख्यिकी**	398274	34965	433239	481910	197645	679555
4)	**पाहण्या, अभ्यास व गणना**	102907	0	102907	135237	0	135237
5)	**मूल्यमापन अभ्यास**	56319	376	56695	70699	8901	79600
6)	**आकडेवारी संस्करण**	55292	79679	134971	79851	151997	231848
	एकूण स्थूल	689249	130896	820145	866370	461643	1328013
	वजा वसुली	0	0	0	0	0	0
	एकूण निव्वळ	689249	130896	820145	866370	461643	1328013

STATEMENT 'B'

Major Headwise details of Total Budget Estimates

(Rs. in thousand)

सुधारित अंदाज २०२५-२०२६			अर्थसंकल्पिय अंदाज २०२६-२०२७			
Revised Estimates 2025-2026			Budget Estimates २०२६-२०२७			Name of Programme
अनिवार्य खर्च	कार्यक्रम खर्च	एकूण	अनिवार्य खर्च	कार्यक्रम खर्च	एकूण	
Committed Expentiture	Scheme Expentiture	Total	Committed Expentiture	Scheme Expentiture	Total	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
						Major Head - 3454
44250	63480	107730	55345	50000	105345	**Direction, Administration and Training**
39526	0	39526	45136	0	45136	**Official Statistics**
427741	126995	554736	533407	86500	619907	**Statistics for Planning**
127744	0	127744	149744	0	149744	**Surveys, Studies and Census**
62164	1121	63285	78434	1501	79935	**Evaluation Studies**
63549	100100	163649	85377	100000	185377	**Data Processing**
764974	291696	1056670	947443	238001	1185444	Total Gross
0	0	0	0	0	0	Deduct Recoveries
764974	291696	1056670	947443	238001	1185444	Total Net

२. मार्गदर्शन, प्रशासन व प्रशिक्षण

२.१ संचालनालयाचे मुख्य कार्यालय मुंबई येथे आहे. मुख्य कार्यालयातील काम प्रशासन, प्रशिक्षण, समन्वय, राष्ट्रीय नमुना पाहणी, राष्ट्रीय उत्पन्न, अर्थ, मूल्यमापन आणि इलेक्ट्रॉनिक आकडेवारी संस्करण केंद्र या शाखांमार्फत करण्यात येत असून या विभागांचे प्रमुख वरिष्ठ स्तरावरील अधिकारी असतात. पाहणी, अभ्यास वगैरे कामांची आखणी व रचना, त्याचप्रमाणे अंमलबजावणी करणे, हाती घेतलेल्या वेगवेगळ्या पाहण्या आणि अभ्यासांवर आधारीत अहवाल शासनास सादर करणे, आर्थिक व सामाजिक सांख्यिकीचे संकलन करुन विश्लेषण करणे, सांख्यिकी पाहण्या / अभ्यासांचे अहवाल प्रकाशित करणे ही कामे संचालनालयाच्या मुख्य कार्यालयामध्ये केली जातात. तसेच शासनाला विविध आर्थिक व सांख्यिकीय बाबींविषयी सल्ले दिले जातात. राज्य व केंद्र शासनाकडून नेमल्या गेलेल्या विविध समित्यांवर संचालक हे सभासद अथवा निमंत्रित म्हणून काम करतात.

२.२ संचालनालयाची सहा प्रादेशिक कार्यालये असून त्या प्रादेशिक कार्यालयांचे प्रमुख सहसंचालक आहेत. राज्यात एकूण ३६ जिल्हा सांख्यिकी कार्यालये असून त्यांचे प्रमुख उपसंचालक आहेत. संचालनालयाची क्षेत्र कार्यालये म्हणून जिल्हा सांख्यिकी कार्यालये काम पाहतात. त्यामुळे मुख्य कार्यालयामधील शाखांच्या कामाप्रमाणेच प्रादेशिक व जिल्हा कार्यालयांत कामे केली जातात. या संचालनालयाचे विभागीय स्तरावरील छोटे प्रतिरुप म्हणून प्रादेशिक कार्यालयांचा टप्प्याटप्प्याने विकास करण्याचे धोरण आहे. त्या दृष्टीने प्रादेशिक कार्यालयांवर स्वतंत्रपणे काही अभ्यास, पाहण्या व विश्लेषण करण्याची जबाबदारी सोपविण्यात आली आहे.

२.३ सांख्यिकी संग्रहण अधिनियम, २००८ च्या कलम ३३ खाली तयार करण्यात आलेल्या संग्रहण नियम, २०११ मधील नियम ३, उपनियम (२) अनुसार प्रदान केलेल्या शक्तीनुसार महाराष्ट्र शासनाने या नियमाखाली अधिकार व कर्तव्ये बजावण्याकरिता संचालक, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य यांना 'नोडल ऑफीसर' म्हणून प्राधिकृत केले आहे

२.४ बहुतांश शासकीय विभागांमध्ये सांख्यिकी कक्ष अस्तित्वात असून सदर विभागांत सांख्यिकीय माहिती निर्माण होत असते. सदर विभागांतील माहिती संचालनालयाची विविध प्रकाशने, वेगवेगळ्या अभ्यास पाहण्या तसेच शासनाला आवश्यकतेनुसार विविध बैठकींकरीता आवश्यक असते. या अनुषंगाने 'सांख्यिकी संग्रहण अधिनियम २००८' आणि 'सांख्यिकी संग्रहण नियम २०११' अन्वये इतर विभागांनी सदर सांख्यिकीय माहिती अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयास उपलब्ध करुन देणे आवश्यक आहे.

२.५ संचालनालयाची रचना दर्शविणारा तक्ता परिशिष्ट-३ मध्ये दिला आहे.

२.६ मागील काही वर्षात राज्यातील सांख्यिकीय विदेची गरज वाढली असून त्यानुसार शासनाच्या विविध प्रशासकीय विभागांनी सांख्यिकीय कक्ष निर्माण केले आहेत. विविध विभागांतील सांख्यिकीय कामांमध्ये एकसूत्रता आणण्याच्या दृष्टीने व सांख्यिकीय कामांत समन्वय साधण्याच्या दृष्टीने शासनाने राज्यातील सर्व सांख्यिकीय बाबींसाठी अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयास 'प्रमुख संस्था' म्हणून घोषित केले आहे. सर्व प्रकारच्या सांख्यिकीय प्रस्तावांसाठी 'संदर्भ संस्था' म्हणून सुद्धा अर्थ व

सांख्यिकी संचालनालयास प्राधिकृत करण्यात आले आहे. 'प्रमुख संस्था' या अनुषंगाने निरनिराळया विभागातल्या सांख्यिकी कक्षांच्या कामकाजाचा आढावा घेणे व सांख्यिकीय कर्मचाऱ्यांना मार्गदर्शन करणे ही कामे नियमितपणे चालणारी आहेत.

२.७ संचालनालयातील अधिकारी / कर्मचारी यांना प्रशिक्षण देण्यासाठी तसेच बाह्य संस्थांनी आयोजित केलेल्या प्रशिक्षणास पाठविण्यासाठी १९७९-८० मध्ये संचालनालयात प्रशिक्षण शाखेची स्थापना करण्यात आली. सांख्यिकी सहायक आणि लिपिक-टंकलेखक / अन्वेषक यांचेसाठी विहित केलेल्या विभागीय सेवाप्रवेशोत्तर परीक्षांसाठी प्रशिक्षण सत्र आयोजित करणे व परीक्षा घेणे हे या शाखेचे प्रमुख काम आहे. शा.नि.क्र.टीआरएन-०९/प्र.क्र.३९/०९/१२-अ, दिनांक २३ सप्टेंबर, २०११ च्या राज्य प्रशिक्षण धोरणानुसार राज्य शासन सेवेत सर्व स्तरावर कार्यक्षमता वाढवून गतिमान प्रशासन होण्याकरिता गट-अ, गट-ब, गट-क व गट-ड च्या अधिकारी / कर्मचारी यांना पायाभूत, पदोन्नतीनंतरचे, उजळणी, बदलीनंतरचे, नवीन विषयाची तोंड ओळख याबाबतचे प्रशिक्षण देण्यात येते. याशिवाय संचालनालयातील अधिकारी / कर्मचाऱ्यांना तांत्रिक, प्रशासकीय व कार्यालयीन कामाची परिपूर्ण माहिती करुन देण्याच्या दृष्टीने इतर शासकीय संस्थांनी वेळोवेळी आयोजित केलेल्या प्रशिक्षणासाठी / कार्यशाळांसाठी नामनिर्देशन व अनुषंगिक कार्यवाही प्रशिक्षण शाखेमार्फत करण्यात येते.

२.८ सन २०२४-२५ व २०२५-२६ मध्ये प्रशिक्षण शाखेने केलेल्या कामाची माहिती सोबत दिलेल्या तक्ता २.२ मध्ये दिली आहे.

२.९.१ सन २०२६-२७ मध्ये मागील वर्षाप्रमाणेच प्रशिक्षणाची कामे करण्यात येतील. तसेच महाराष्ट्र राज्य प्रशिक्षण धोरणानुसार संचालनालयातील सर्व अधिकारी / कर्मचारी यांना यशदा या संस्थेमार्फत प्रशिक्षण देण्यात येईल. तसेच 'सांख्यिकी सक्षमीकरणासाठी सहाय्य' या केंद्रीय क्षेत्र योजने अंतर्गत संचालनालयातील अधिकारी / कर्मचारी यांचे क्षमतावर्धन अंतर्गत निरनिराळया विषयांवरील प्रशिक्षणे / कार्यशाळा आयोजित करण्यात येतील.

२.९.२ मिशन कर्मयोगी हा प्रकल्प केंद्र शासनाने पोर्टलच्या माध्यमातून तयार केला असून या प्रकल्पांतर्गत सर्व राज्यातील विविध शासकीय विभागातील / कार्यालयातील अधिकारी / कर्मचारी यांच्या क्षमता वृध्दीकरीता विविध प्रकारच्या प्रशिक्षणाच्या बाबी अंतर्भूत आहेत. महाराष्ट्र राज्यातील विविध शासकीय विभागातील / कार्यालयातील अधिकारी / कर्मचारी यांना मिशन कर्मयोगी या प्रकल्पाच्या माध्यमातून क्षमता वृध्दी करण्याकरीता महाराष्ट्र राज्यात हा प्रकल्प राबविण्यात येत आहे. संचालनालयाच्या अधिपत्याखालील सर्व अधिकारी / कर्मचारी यांचेसाठी उपयुक्त प्रशिक्षणाची निवड करुन मिशन कर्मयोगी संकेतस्थळावरील प्रशिक्षण अनिवार्य करणे व संनियंत्रण करणे तसेच प्रशिक्षण घेतल्यावर त्याबाबतचा आढावा घेणे आणि त्याचा अहवाल नियोजन विभागास सादर करणे इत्यादी कामे प्रशिक्षण शाखेमार्फत करण्यात येतील.

तक्ता २.१

वित्तीय आवश्यकता

(रुपये हजारात)

	वर्गीकरण	प्रत्यक्ष खर्च २०२४-२५ Actuals 2024-2025			अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२५-२०२६ Budget Estimates 2025-2026		
		अनिवार्य खर्च	कार्यक्रम खर्च	एकूण	अनिवार्य खर्च	कार्यक्रम खर्च	एकूण
		Commited Expentiture	Scheme Expentiture	Total	Commited Expentiture	Scheme Expentiture	Total
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
(अ)	कार्याचे वर्गीकरण-						
	मार्गदर्शन, प्रशासन व प्रशिक्षण	41189	15876	57065	54407	103100	157507
	एकूण 'अ' स्थूल	41189	15876	57065	54407	103100	157507
	वजा वसुली	0	0	0	0	0	0
	एकूण 'अ' निव्वळ	41189	15876	57065	54407	103100	157507
(ब)	उद्दिष्टवार वर्गीकरण-						
	वेतन	39267	0	39267	50300	0	50300
	अतिकालिक भत्ता	0	0	0	26	0	26
	मजूरी	0	0	0	0	0	0
	प्रवास खर्च	184	0	184	360	500	860
	कार्यालयीन खर्च	1161	16	1177	1915	15000	16915
	दुरध्वनी, वीज व पाणी शुल्क	498	0	498	1401	200	1601
	इतर प्रशासकीय खर्च	0	4101	4101	0	23000	23000
	पेट्रोल, तेल व वंगन	79	0	79	154	0	154
	व्यावसायिक व विशेष सेवा	0	0	0	250	500	750
	शिष्यवृत्या व विद्यावेतने	0	11606	11606	0	60000	60000
	कंत्राटी सेवा	0	153	153	0	3200	3200
	इतर खर्च	0	0	0	0	0	0
	संगणक खर्च	0	0	0	0	700	700
	इतर खर्च (भारित)	0	0	0	1	0	1
	एकूण 'ब' स्थूल	41189	15876	57065	54407	103100	157507
	वजा वसुली	0	0	0	0	0	0
	एकूण 'ब' निव्वळ	41189	15876	57065	54407	103100	157507
(क)	वित्त व्यवस्थेची साधने-						
	मागणी क्र. प्रधान शीर्ष						
	ओ-९ ३४५४	41189	15876	57065	54407	103100	157507
	एकूण 'क' स्थूल	41189	15876	57065	54407	103100	157507
	वजा वसुली	0	0	0	0	0	0
	एकूण 'क' निव्वळ	41189	15876	57065	54407	103100	157507

TABLE २.१
Financial Requirements

(Rs. in thousand)

सुधारित अंदाज २०२५-२०२६ Revised Estimates 2025-2026			अर्थसंकल्पिय अंदाज २०२६-२०२७ Budget Estimates 2026-2027			Classification
अनिवार्य खर्च Committed Expentiture	कार्यक्रम खर्च Scheme Expentiture	एकूण Total	अनिवार्य खर्च Committed Expentiture	कार्यक्रम खर्च Scheme Expentiture	एकूण Total	
(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(1)
						Activitywise Classification --
44250	63480	107730	55345	50000	105345	Direction, Administration and Training
44250	63480	107730	55345	50000	105345	Total "A" Gross
0	0	0	0	0	0	Deduct Recoveries
44250	63480	107730	55345	50000	105345	Total 'A' Net
						Objectwise Classification
41000	0	41000	51048	0	51048	Salaries
21	0	21	27	0	27	Over time allowance
0	0	0	0	0	0	Wages
252	350	602	431	44	475	Travel expenses
1532	8789	10321	2118	11866	13984	Office expenses
1121	0	1121	1301	92	1393	Telephone, Electricity & Water Charges
0	16100	16100	0	9166	9166	Other administrative expenses
123	0	123	169	0	169	Petrol,Oil & Lubricicants
200	400	600	250	44	294	Professional & Special Services
0	35000	35000	0	26444	26444	Scholarship / Stipend
0	2701	2701	0	2200	2200	Contractual Services
0	0	0	0	0	0	Other charges
0	140	140	0	144	144	Computers Expenses
1	0	1	1	0	1	Other charges (charged)
44250	63480	107730	55345	50000	105345	Total 'B' Gross
0	0	0	0	0	0	Deduct Recoveries
44250	63480	107730	55345	50000	105345	Total 'B' Net
						Source of Finance
						Demand No. Major Head
44250	63480	107730	55345	50000	105345	O-9 3454
44250	63480	107730	55345	50000	105345	Total 'C' Gross
0	0	0	0	0	0	Deduct Recoveries
44250	63480	107730	55345	50000	105345	Total 'C' Net

तक्ता २.२ TABLE 2.2

कार्यक्रमाच्या कार्यभाराचा सारांश व वित्तीय आवश्यकतांचे स्पष्टीकरण

Programme work-load summary and explanation of financial requirements

अ.क्र. Sr.No.	कार्य / बाब वर्णन	कामाच्या मोजमापाचे परिमाण	केलेले काम Work done during २०२४-२५ 2024-25	केलेले काम Work done during २०२५-२६ 2025-26	करावयाचे काम Work proposed during २०२६-२७ 2026-27	Unit of Work Measurement	Activity / Item Description
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)	(८)
(१)	सांख्यिकी व प्रशासकीय काम- (संचालनालयातील पदे)	कर्मचाऱ्यांची संख्या	८५०+१४७*	८५०+१४७*	८५०+१४७*	No. of Employees	Statistical and Administrative work (Post in Directorate)
(२)	सांख्यिकी काम (संचालनालयाबाहेरील पदे)	कर्मचाऱ्यांची संख्या	८६४	८६०	८६४	No. of Employees	Statistical work (Post Out of Directorate)
(३)	कार्यालयाची तपासणी-						Office Inspection
	(अ) प्रादेशिक कार्यालयाकडून जिल्हा कार्यालयांची	संख्या	36	36	36	No.	Of District Offices by Regional Offices
	(ब) मुख्य कार्यालयाकडून प्रादेशिक कार्यालयांची	संख्या	6	6	6	No.	Of Regional Offices by Head Office
	(क) मुख्य कार्यालयाकडून जिल्हा सांख्यिकी कार्यालयांची	संख्या	2	2	2	No.	Of District Offices by Head Offices
(४)	प्रशिक्षण वर्ग-						Training Courses -
	(अ) सांख्यिकी सहाय्यकांकरिता	तुकडी (संख्या)	4	0@	1	Batch (No.)	For Statistical Assistant
	(ब) लिपिक टंकलेखक/ अन्वेषक	तुकडी (संख्या)	1	2	1	Batch (No.)	For Clerk Typist /Investigator
	(१) निरनिराळ्या संस्थांकडे प्रशिक्षणासाठी पाठविलेले प्रशिक्षणार्थी / राज्य प्रशिक्षण धोरण २०११ अंतर्गत	सत्र (संख्या)	2	2	15	Courses (No.)	No. of trainees sent for training in different Institutions / under state training policy-2011
	(ड) इतर विभागातील सांख्यिकी विषयक कामकाजाबाबतचे प्रशिक्षण	सत्र (संख्या)	2	2	10		Trainnings related to statistical work done in other department
		प्रशिक्षणार्थी संख्या	414	300	710		Trainees No.

* बाह्ययंत्रणेद्वारे घ्यावयाची सेवा/Outsourcing Services

३. कार्यालयीन सांख्यिकी

३.१ या कार्यक्रमामध्ये विविध संस्थांकडून कार्यालयीन सांख्यिकी गोळा करुन एकत्रित करणे, विविध सांख्यिकीय प्रकाशने तयार करणे आणि संचालनालयाच्या ग्रंथालयाचे व्यवस्थापन करणे या कामांचा समावेश होतो

३.२ संचालनालय दरवर्षी तयार करीत असलेली प्रकाशने खालीलप्रमाणे आहेत.

१) महाराष्ट्राची आर्थिक पाहणी
२) महाराष्ट्राची संक्षिप्त सांख्यिकी
३) महाराष्ट्र राज्य सांख्यिकीय गोषवारा
४) महाराष्ट्राची आर्थिक आकडेवारी
५) जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन
६) महाराष्ट्रातील जिल्ह्यांचे व भारतातील राज्यांचे निवडक निर्देशक
७) महाराष्ट्र राज्याची पायाभूत सुविधा सांख्यिकी (द्विवार्षिक)
८) महाराष्ट्र राज्य पर्यावरण सांख्यिकी

३.३ या प्रकाशनांमध्ये विविध सामाजिक व आर्थिक विषयांची सांख्यिकीय आकडेवारी तसेच संचालनालयाने घेतलेला अभ्यास व पाहण्यांद्वारे गोळा केलेली सांख्यिकीय माहिती यांचा समावेश असतो. संचालनालयाची प्रमुख सांख्यिकीय प्रकाशने संचालनालयाच्या https://mahades.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात आली आहेत. संचालनालयाकडून प्रकाशित करण्यात येणाऱ्या प्रकाशनांचा तपशील परिशिष्ट-४ मध्ये देण्यात आला आहे.

३.४ प्रकाशनांची थोडक्यात माहिती पुढीलप्रमाणे आहे.

१. **महाराष्ट्राची आर्थिक पाहणी :** सन १९६१-६२ पासून अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, नियोजन विभाग 'महाराष्ट्राची आर्थिक पाहणी' हे प्रकाशन कालबद्ध वेळापत्रकानुसार दरवर्षी तयार करते. राज्य विधानमंडळाच्या अर्थसंकल्पीय अधिवेशनामध्ये अर्थसंकल्प सादर करण्यापूर्वी सदर प्रकाशन सादर करण्यात येते. याबाबत महाराष्ट्र अर्थसंकल्प नियमपुस्तिका, खंड पहिला यामधील परिच्छेद क्र. १३८ व १३९ (दोन) आर्थिक आढावा यामध्ये सदर प्रकाशन अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयाने तयार करण्याबाबत नमूद केलेले आहे. सदर प्रकाशन मराठी व इंग्रजी भाषेमध्ये स्वतंत्र तयार करण्यात येते. या प्रकाशनात राज्याच्या अर्थव्यवस्थेची काही ठळक वैशिष्ट्ये, विविध सामाजिक-आर्थिक क्षेत्रांच्या स्थितीबाबतची सांख्यिकीय आकडेवारी व संदर्भासाठी शक्य त्याठिकाणी निर्देशांक व स्थितीदर्शक कल देण्यात येतात. सदर प्रकाशन महाराष्ट्र राज्याच्या महत्त्वाच्या सांख्यिकीची समय मालिकानिहाय अद्ययावत माहिती आणि भारतातील सर्व राज्यांचे निवडक सामाजिक व आर्थिक निर्देशक उपलब्ध करुन देते. अद्ययावत माहिती उपलब्ध करुन देण्याच्या प्रयत्नामुळे सदर प्रकाशनात समाविष्ट केलेली काही माहिती/आकडेवारी/अंदाज अस्थायी स्वरुपातील असतात. या प्रकाशनासाठी विविध कार्यालये, सार्वजनिक उपक्रम, महामंडळे व खाजगी संस्था यांच्याकडून माहिती मागविण्यात येते. या प्रकाशनात एकूण १० मुख्य प्रकरणे (१७ उपप्रकरणे) समाविष्ट असून सदर प्रकरणांचे लेखन संचालनालयातील अधिकाऱ्यांमार्फत केले जाते. 'महाराष्ट्राची आर्थिक पाहणी २०२४-२५' हे प्रकाशन सन २०२४-२५ मध्ये प्रकाशित झाले आहे. संदर्भ वर्ष २०२५-२६ साठीच्या प्रकाशनाचे काम प्रगतीपथावर असून ते सन २०२५-२६ मध्ये प्रकाशित करण्यात येणार आहे. संदर्भ वर्ष २०२६-२७ साठीचे प्रकाशन संबंधित वर्षात प्रकाशित करण्यात येईल.

२. **महाराष्ट्राची आर्थिक आकडेवारी :** राज्यातील काही महत्त्वाच्या विकास क्षेत्रातील आकडेवारी या प्रकाशनात प्रकाशित केली जाते.

सदर प्रकाशन १९७५ पासून प्रकाशित होत आहे. या छोटेखानी पुस्तिकेत राज्याच्या अर्थव्यवस्थेतील निवडक आर्थिक बाबींची दशवार्षिक तुलनात्मक माहिती प्रकाशित केली जाते. 'महाराष्ट्राची आर्थिक आकडेवारी २०२४' हे प्रकाशन सन २०२४-२५ मध्ये संचालनालयाच्या संकेतस्थळावर प्रकाशित करण्यात आले आहे. सन २०२५ साठीच्या प्रकाशनाचे काम प्रगतीपथावर सुरु असून ते सन २०२५-२६ मध्ये प्रकाशित करण्यात येणार आहे. सन २०२६ साठीचे प्रकाशन संबंधित वर्षात प्रकाशित करण्यात येईल.

३. महाराष्ट्राची संक्षिप्त सांख्यिकी: सन १९६१ पासून राज्याच्या विकास क्षेत्रांबाबतची महत्त्वाची संक्षिप्त सांख्यिकी या प्रकाशनात प्रकाशित करण्यात येते. या प्रकाशनात महाराष्ट्र राज्यातील सामाजिक व आर्थिक बाबींची संदर्भ वर्षाची संक्षिप्त माहिती अंतर्भूत केली जाते. यामध्ये प्रथम टप्प्यात भारत व महाराष्ट्राची तुलनात्मक माहिती दिली जाते व शेवटच्या टप्प्यात आर्थिक व सामाजिक प्रगतीचे कल निवडक निर्देशकांद्वारे दर्शविले जातात. महाराष्ट्राची संक्षिप्त सांख्यिकी २०२२' व महाराष्ट्राची संक्षिप्त सांख्यिकी २०२३' ही प्रकाशने माहे जून २०२५ मध्ये प्रकाशित करण्यात आली आहेत. संदर्भ वर्ष २०२४ व २०२५ साठीच्या प्रकाशनाचे काम प्रगतीपथावर असून संदर्भ वर्ष २०२४ करिताचे प्रकाशन माहे डिसेंबर, २०२५ मध्ये प्रकाशित करणे प्रस्तावित आहे.

४. महाराष्ट्र राज्य सांख्यिकीय गोषवारा: या प्रकाशनात आर्थिक व सामाजिक बाबींवरील जिल्हानिहाय तक्ते प्रकाशित करण्यात येतात. या प्रकाशनात लोकसंख्या, हवामान, शेती, पशुसंवर्धन, मत्स्यव्यवसाय, रोजगार, उद्योग, किंमती, व्यापार, सहकार, बँका व योजना, आरोग्य, शिक्षण, स्थानिक संस्था, लोकवित्त, राज्य उत्पन्न इत्यादी विषयांवरील माहिती समाविष्ट केली आहे. या प्रकाशनासाठीची माहिती विविध संस्था/कार्यालये व संचालनालयाची ६ प्रादेशिक कार्यालये यांचेकडून मागविण्यात येते. तसेच काही तक्त्यांची माहिती विविध यंत्रणांच्या संकेतस्थळावरुन घेतली जाते. महाराष्ट्र व भारत यांच्या माहितीवर आधारित काही बाबींबाबत तुलनात्मक तक्ते व सारांश तक्त्यांचाही समावेश या प्रकाशनात करण्यात येतो. 'महाराष्ट्र राज्य सांख्यिकीय गोषवारा २०२१-२२' व 'महाराष्ट्र राज्य सांख्यिकीय गोषवारा २०२२-२३' ही प्रकाशने सन २०२५-२६ मध्ये प्रकाशित करण्यात आली आहेत. संदर्भ वर्ष २०२३-२४ व सन २०२४-२५ साठीच्या प्रकाशनांचे काम प्रगतीपथावर असून ते सन २०२६-२७ मध्ये पूर्ण करण्यात येईल. संदर्भ वर्ष २०२५-२६ करीताच्या प्रकाशनाचे काम सन २०२६-२७ मध्ये हाती घेण्यात येईल.

५. महाराष्ट्रातील जिल्ह्यांचे व भारतातील राज्यांचे निवडक निर्देशक : या प्रकाशनामध्ये महाराष्ट्रातील जिल्ह्यांचे निर्देशक व भारतातील राज्यांचे निर्देशक प्रकाशित करण्यात येतात. वर्ष १९८२-८३ पासून प्रकाशित होणाऱ्या या प्रकाशनात महाराष्ट्रातील जिल्हयांचे आणि भारतातील राज्यांचे लोकसंख्या, कृषि, पशुधन, सहकारी संस्था, जिल्हा परिषदांचे उत्पन्न व खर्च, शिक्षण, उद्योग, आरोग्य क्षेत्र इत्यादी बाबींचे निवडक निर्देशक देण्यात येतात. 'महाराष्ट्रातील जिल्ह्यांचे व भारतातील राज्यांचे निवडक निर्देशक २०२३-२४' हे प्रकाशन सन २०२४-२५ मध्ये संचालनालयाच्या संकेतस्थळावर प्रकाशित करण्यात आले आहे. संदर्भ वर्ष २०२४-२५ साठीच्या प्रकाशनाचे काम प्रगतीपथावर असून ते सन २०२६ मध्ये प्रकाशित करण्यात येईल. संदर्भ वर्ष २०२५-२६ चे प्रकाशन सन २०२७ मध्ये प्रकाशित करण्यात येईल.

६. महाराष्ट्राची पायाभूत सुविधा सांख्यिकी (द्वैवार्षिक) : या प्रकाशनात राज्यातील पायाभूत सुविधांविषयक सांख्यिकी तत्कालीन केंद्रीय सांख्यिकी संघटनेने तयार केलेली माहिती असते.

'Infrastructure Statistics २०१०' या प्रकाशनावर आधारित 'महाराष्ट्राची पायाभूत सुविधांविषयक सांख्यिकी' हे द्वैवार्षिक सांख्यिकी प्रकाशन तयार करण्यात येते. या प्रकाशनात प्रामुख्याने जिल्हानिहाय माहिती हा पाया (Base) गृहित धरण्यात आला आहे. सदर प्रकाशनात जिल्हानिहाय माहिती समाविष्ट करुन राज्य स्तरावरील प्रकाशन तयार करण्यात येते. या प्रकाशनात विविध विषयावरील तक्ते आहेत. या प्रकाशनात राज्यातील सामाजिक पायाभूत सुविधांमधील परिवहन, ऊर्जा, दळणवळण, सिंचन, पिण्याचे पाणी पुरवठा आणि स्वच्छता, साठवण, शिक्षण व आरोग्य या आठ क्षेत्रांची राज्य स्तरावरील पायाभूत सांख्यिकीय माहिती संकलित केली आहे. 'महाराष्ट्राची पायाभूत सुविधा सांख्यिकी २०२१-२२ व २०२२-२३' हे द्वैवार्षिक प्रकाशन सन २०२३-२४ मध्ये संचालनालयाच्या संकेतस्थळावर प्रकाशित करण्यात आले आहे. संदर्भ वर्ष २०२३-२४ व २०२४-२५ बाबतच्या प्रकाशनाचे काम हाती घेण्यात आले असून ते सन २०२६-२७ मध्ये प्रकाशित करण्यात येईल.

७. जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन : सन १९५७-५८ मध्ये जिल्हा सांख्यिकी कार्यालयांची स्थापना झाल्यापासून प्रतिवर्षी 'जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन' हे प्रकाशन जिल्हा सांख्यिकी कार्यालयांमार्फत प्रकाशित करण्यात येत आहे. या प्रकाशनात जिल्ह्यातील विविध सामाजिक व आर्थिक विषयांवरील तालुकानिहाय आकडेवारी दिली जाते. सन २००९-१० मध्ये सदर प्रकाशनाची पुनर्रचना करण्यात येऊन पुनर्रचित प्रकाशन सन २०१० मध्ये प्रकाशित करण्यात आले आहे. तसेच सन २०१८-१९ मध्ये सदर प्रकाशनाची पुनश्च: पुनर्रचना करण्यात आली. सर्व जिल्ह्यांचे 'जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन २०२४' हे प्रकाशन सन २०२४-२५ मध्ये संचालनालयाच्या संकेतस्थळावर प्रकाशित झाले आहे. संदर्भ वर्ष २०२५ साठीच्या सर्व जिल्ह्यांच्या प्रकाशनांचे काम पूर्ण झाले असून ते सन २०२५-२६ मध्ये प्रकाशित करण्यात आले आहे. संदर्भ वर्ष २०२६ करिताच्या सर्व जिल्ह्यांच्या प्रकाशनाचे काम सन २०२६-२७ मध्ये हाती घेण्यात येईल.

८. दृष्टीक्षेपात विभाग : सन २०२४-२५ चे काम मार्च, २०२६ अखेर पूर्ण करण्यात येईल.

९. महाराष्ट्र राज्य पर्यावरण सांख्यिकी- सदर प्रकाशन सांख्यिकी आणि कार्यक्रम अंमलबजावणी मंत्रालय (MoSPI) द्वारे सुचित केल्यानुसार 'ENVISTATS INDIA Volume I' या प्रकाशनावर आधारीत आहे. या प्रकाशनामध्ये पर्यावरणीय परिस्थिती आणि गुणवत्ता, पर्यावरण संसाधने आणि त्यांचा उपयोग, पर्यावरणीय अवशेष, आपत्ती व आपत्कालीन घटना, मानवी वसाहती आणि पर्यावरण आरोग्य व पर्यावरण संरक्षण, व्यवस्थापन आणि नियमन अश्या सहा विषयांवरील माहितीचा समावेश आहे. सदर प्रकाशनाची 'महाराष्ट्र राज्य पर्यावरण सांख्यिकी २०२४' ही पहिली आवृत्ती जून, २०२५ मध्ये प्रकाशित करण्यात आली आहे. सदर प्रकाशन संचालनालयाच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले आहे. सन २०२५ साठीच्या प्रकाशनाचे काम प्रगतीपथावर असून ते सन २०२६-२७ मध्ये प्रकाशित करण्यात येईल. सन २०२६ साठीचे प्रकाशन संबंधित वर्षात प्रकाशित करण्यात येईल.

३.५ शासनाच्या इतर विभागांत संचालनालयाच्या संवर्गावरील अधिकारी / कर्मचारी कार्यरत आहेत. सदर विभागांत सांख्यिकीय माहिती तयार होत असते. सदर सांख्यिकीय माहिती शासनास विविध धोरणात्मक निर्णय घेण्याकरीता उपयुक्त असल्याने संबंधित विभागांकडून सांख्यिकीय माहिती, प्रकाशने / अहवाल उपलब्ध करुन देण्यात येतात.

तक्ता ३.१
वित्तीय आवश्यकता

(रुपये हजारात)

वर्गीकरण		प्रत्यक्ष खर्च २०२४-२५ Actuals 2024-2025			अर्थसंकल्पिय अंदाज २०२५-२०२६ Budget Estimates 2025-2026		
		अनिवार्य खर्च Committed Expentiture	कार्यक्रम खर्च Scheme Expentiture	एकूण Total	अनिवार्य खर्च Committed Expentiture	कार्यक्रम खर्च Scheme Expentiture	एकूण Total
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
(अ)	कार्याचे वर्गीकरण-						
	मूलभूत आकडेवारी	35268	0	35268	44266	0	44266
	एकूण 'अ' स्थूल	35268	0	35268	44266	0	44266
	वजा वसुली	0	0	0	0	0	0
	एकूण 'अ' निव्वळ	35268	0	35268	44266	0	44266
(ब)	उद्दिष्टवार वर्गीकरण-						
	वेतन	18375	0	18375	26658	0	26658
	अतिकालिक भत्ता	0	0	0	1	0	1
	प्रवास खर्च	42	0	42	83	0	83
	कार्यालयीन खर्च	58	0	58	100	0	100
	दुरध्वनी, वीज व पाणी शुल्क	0	0	0	1	0	1
	प्रकाशने	0	0	0	125	0	125
	व्यावसायिक व विशेष सेवा	16793	0	16793	17298	0	17298
	एकूण 'ब' स्थूल	35268	0	35268	44266	0	44266
	वजा वसुली	0	0	0	0	0	0
	एकूण 'ब' निव्वळ	35268	0	35268	44266	0	44266
(क)	वित्त व्यवस्थेची साधने-						
	मागणी क्र. प्रधान शीर्ष						
	ओ -९ ३४५४	35268	0	35268	44266	0	44266
	एकूण 'क' स्थूल	35268	0	35268	44266	0	44266
	वजा वसुली	0	0	0	0	0	0
	एकूण 'क' निव्वळ	35268	0	35268	44266	0	44266

TABLE ३.९

Financial Requirements

(Rs. in thousand)

सुधारित अंदाज २०२५-२०२६ Revised Estimates 2025-2026			अर्थसंकल्पिय अंदाज २०२६-२०२७ Budget Estimates 2026-2027			Classification
अनिवार्य खर्च Committed Expentiture	कार्यक्रम खर्च Scheme Expentiture	एकूण Total	अनिवार्य खर्च Committed Expentiture	कार्यक्रम खर्च Scheme Expentiture	एकूण Total	
(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(1)
						Activitywise Classification --
39526	0	39526	45136	0	45136	Collection of basic statistics
39526	0	39526	45136	0	45136	Total 'A' Gross
0	0	0	0	0	0	Deduct Recoveries
39526	0	39526	45136	0	45136	Total 'A' Net
						Objectwise Classification--
22000	0	22000	28000	0	28000	Salaries
1	0	1	1	0	1	Over time allowance
58	0	58	85	0	85	Travel expenses
80	0	80	120	0	120	Office expenses
1	0	1	1	0	1	Telephone, Electricity & Water Charges
88	0	88	125	0	125	Publication
17298	0	17298	16804	0	16804	Professional & Special Services
39526	0	39526	45136	0	45136	Total 'B' Gross
0	0	0	0	0	0	Deduct Recoveries
39526	0	39526	45136	0	45136	Total 'B' Net
						Source of Finance --
						Demand No. Major Head
39526	0	39526	45136	0	45136	O-9 3454
39526	0	39526	45136	0	45136	Total 'C' Gross
0	0	0	0	0	0	Deduct Recoveries
39526	0	39526	45136	0	45136	Total 'C' Net

तक्ता ३.२ TABLE 3.2

कार्यक्रमाच्या कार्यभाराचा सारांश व वित्तीय आवश्यकतांचे स्पष्टीकरण
Programme work-load summary and explanation of financial requirements

अ.क्र. Sr.No.	कार्य / बाब वर्णन	कामाच्या मोजमापाचे परिमाण	केलेलेकाम Work done during 2024-25	केलेलेकाम Work done during 2025-26	करावयाचे काम Work proposed during 2026-27	Unit of Work Measurement	Activity / Item Description
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
१.	प्रकाशने						**Publications**
(१)	महाराष्ट्र राज्य सांख्यिकीय गोषवारा	..	1	1	1	..	Statistical Abstract of Maharashtra State
(२)	महाराष्ट्राची आर्थिक पाहणी	..	1	1	1	..	Economic Survey of Maharashtra
(३)	महाराष्ट्राची संक्षिप्त सांख्यिकी	..	1	1	1	..	Handbook of Basic Statistics of Maharashtra
(४)	महाराष्ट्राची आर्थिक आकडेवारी	..	1	1	1	..	Maharashtra's Economy in Figures
(५)	जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन	..	36	36	36	..	District Socio-economic Review
(६)	महाराष्ट्रातील जिल्ह्यांचे व भारतातील राज्यांचे निवडक निर्देशक	..	1	1	1	..	Selected Indicators for districts in Maharashtra & States in India
(७)	तालुकावार निवडक निर्देशक (जिल्हानिहाय)	..	36	36	36	..	Talukawise Selected Indicators (District wise)
(८)	दृष्टिक्षेपात विभाग	..	..	6	6	..	Division at a Glance
(९)	पायाभूत सुविधांबाबतची महाराष्ट्र राज्याची सांख्यिकी	..	..	..	1	..	Infrastructure Statistics of Maharashtra S tate
(१०)	महाराष्ट्रातील स्त्रिया व पुरुष	..	1	1	1	..	Women and Men in Maharashtra
२.	अहवाल						**Reports**
	शासकीय कर्मचाऱ्यांचा सर्वंकष माहिती कोष	..	1	1	1	..	Employees Master Database

४. नियोजनाकरिता सांख्यिकी

४.१ या कार्यक्रमांतर्गत प्रामुख्याने राज्य व जिल्हा उत्पन्नाचे अंदाज, लोकवित्त विषयक आकडेवारीचे विश्लेषण, भांडवल निर्मितीचे अंदाज, किंमती विषयक आकडेवारी, औद्योगिक आकडेवारीचे संकलन आणि जिल्ह्यातील विविध अंमलबजावणी यंत्रणांकडील सांख्यिकीय माहितीचे संकलन व समन्वय इत्यादींचा समावेश आहे.

४.२ "राज्य उत्पन्न अंदाज" हा राज्याच्या अर्थव्यवस्थेतील बदल मापनाचे सर्वात महत्वाचे निर्देशक आहे. तत्कालीन मुंबई प्रांताकरिता १९४८-४९ या वर्षासाठी राज्य उत्पन्नाचे अंदाज १९५० मध्ये प्रथमत: तयार करण्यात आले. वेगवेगळ्या शासकीय व खाजगी संस्थांकडून आवश्यक माहिती गोळा करुन अर्थव्यवस्थेच्या सर्व क्षेत्रांचे चालू व स्थिर किंमतीनुसार राज्य उत्पन्नाचे अंदाज दरवर्षी तयार केले जातात. आधीच्या वर्षाकरिता क्षेत्रवार प्राप्त झालेल्या अद्ययावत माहितीच्या आधारे संबंधित वर्षाचे क्षेत्रवार अंदाज सुध्दा दरवर्षी आवश्यक तेथे सुधारित करण्यात येतात. मागील आर्थिक वर्षासाठीच्या पहिल्या सुधारित अंदाजाबरोबर वर्षनिहाय व क्षेत्रनिहाय अंदाजाची मालिका, तसेच उपलब्ध प्राथमिक माहितीच्या आधारे चालू आर्थिक वर्षाकरिता राज्य उत्पन्नाचे पूर्वानुमान तयार करण्यात येतात. देशाच्या अर्थव्यवस्थेत राज्याच्या स्थूल राज्य उत्पन्नाचा हिस्सा सर्वाधिक आहे. याकरिता राज्य अर्थव्यवस्थेत होणारे बदल वेळोवेळी प्रतिबिंबीत होणे गरजेचे असून स्थूल राज्य उत्पन्न अंदाज (GSDP) आर्थिक वर्षात दोनदा प्रकाशित करण्यास शासन मान्यता प्राप्त झाली आहे. सदर स्थूल राज्य उत्पन्न अंदाज सन २०२६-२७ मध्ये दि. १५ फेब्रुवारी, २०२६ व दि. १५ जुलै, २०२६ रोजी प्रकाशित करण्यात येतील.

४.३ बदलत्या अर्थव्यवस्थेचा अचूक आढावा घेता यावा व नवीन क्षेत्रांचा / माहितीचा समावेश करुन राष्ट्रीय उत्पन्न / राज्य उत्पन्नाची व्याप्ती सुधारणे शक्य व्हावे यासाठी ठराविक कालावधीनंतर (शक्यतो पाच वर्षांच्या अंतराने) राष्ट्रीय उत्पन्न / राज्य उत्पन्नाचे पायाभूत वर्ष बदलण्यात येते. सद्यस्थितीत पायाभूत वर्ष २०११-१२ हे आहे. सन २०२५-२६ मध्ये २०२२-२३ चे अंतिम अंदाज, सन २०२३-२४ चे पहिले सुधारित अंदाज व २०२४-२५ चे अस्थायी अंदाज शासन मान्यतेने दि. ३१ ऑक्टोबर, २०२५ रोजी प्रकाशित करण्यात आले आहेत. तसेच दि. १५ फेब्रुवारी, २०२६ रोजी सन २०२३-२४ चे दुसरे सुधारित अंदाज, २०२४-२५ चे पहिले सुधारित अंदाज व २०२५-२६ चे पूर्वानुमान प्रकाशित करण्यात आले आहेत. यावर आधारीत राज्य उत्पन्न अंदाज - महाराष्ट्र (सन २०११-१२ ते सन २०२४-२५) हा अहवाल तयार करून सन २०२६-२७ मध्ये प्रकाशित करण्यात येईल. याच धर्तीवर आर्थिक वर्ष २०२६-२७ मध्ये राज्य उत्पन्न अंदाज तयार करण्यात येतील.

४.४ 'जिल्हा उत्पन्न व दरडोई जिल्हा उत्पन्न' हे क्षेत्र नियोजनासाठी आवश्यक महत्वाचे निर्देशांक आहेत. जिल्हावार उत्पन्नाचे अंदाज तयार करण्यासाठी आवश्यक असलेली सेवा क्षेत्रासाठीची जिल्हास्तरावरील आकडेवारी अंशत: उपलब्ध होत असल्याने, जिल्हा उत्पन्नाचे अंदाज अचूकपणे तयार करण्यास अडचणी येतात. तथापि, राष्ट्रीय सांख्यिकी कार्यालय, केंद्र शासन यांनी जिल्हावार उत्पन्न अंदाज तयार करण्यासाठी उपलब्ध करुन दिलेली कार्यपध्दती विचारात घेऊन जिल्हा उत्पन्न अंदाज (२०११-१२ या पायाभूत वर्ष) चालु व स्थिर (२०११-१२) किंमतीनुसार तयार करण्यात आले आहेत. सन २०११-१२ ते २०२४-२५ चे स्थूल व निव्वळ जिल्हा उत्पन्न अंदाज माहे फेब्रुवारी २०२६ मध्ये प्रकाशित करण्यात आले आहेत. यावर आधारित जिल्हा

उत्पन्न अंदाज-महाराष्ट्र (सन २०११-१२ ते सन २०२४-२५) हा अहवाल तयार करून सन २०२६-२७ मध्ये प्रकाशित करण्यात येईल.

४.५ राज्य शासन व स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या अर्थसंकल्पातील उत्पन्न व खर्चाविषयक आकडेवारीचे आर्थिक व उद्देशानुसार वर्गीकरण आणि विश्लेषण व स्वायत्त संस्थांच्या वार्षिक लेख्यांचे आर्थिक वर्गीकरण आणि विश्लेषण करण्यात येऊन त्याआधारे राज्य उत्पन्नात सार्वजनिक प्रशासन या क्षेत्राचे एकूण स्थिर भांडवल निर्मितीचे अंदाज तयार करण्यात येतात. सन २०२५-२६ मध्ये सन २०११-१२ ते २०२३-२४ करिताचे सार्वजनिक क्षेत्रापासूनचे भांडवल निर्मितीचे अंदाज तयार करण्यात आले आहे. यावर आधारित स्थिर भांडवल निर्मितीचा अहवाल सन २०२६-२७ मध्ये प्रकाशित करण्यात येईल.

४.६ राज्य शासनाच्या अर्थसंकल्प २०२५-२६ मधील सन २०२३-२४ (प्रत्यक्ष), २०२४-२५ (सुधारीत अंदाज) व २०२५-२६ (अर्थसंकल्पीय अंदाज) करिता उपलब्ध आकडेवारीचे आर्थिक व उद्देशानुसार वर्गीकरण आणि विश्लेषण करुन २०२५-२६ करिता राज्य उत्पन्नातील सार्वजनिक प्रशासन या क्षेत्राचे व भांडवल निर्मितीचे अंदाज तयार करण्याकरिता आवश्यक तक्ते व लेखे तयार करण्यात आले आहेत. यावर आधारित 'राज्य अर्थसंकल्प २०२३-२४ (प्रत्यक्ष), २०२४-२५ (सुधारीत अंदाज) व २०२५-२६ (अर्थसंकल्पीय अंदाज) चे विश्लेषण' हा अहवाल तयार करून सन २०२६-२७ अंतर्गत मध्ये प्रकाशित करण्यात येईल. राज्य अर्थसंकल्प २०२६-२७ अंतर्गत सन २०२४-२५ (प्रत्यक्ष), सनं २०२५-२६ (सुधारीत अंदाज) व सन २०२६-२७ (अर्थसंकल्पीय अंदाज) च्या आधारे आर्थिक व उद्देशानुसार वर्गीकरण करुन विश्लेषणात्मक तक्ते सन २०२६-२७ मध्ये तयार करण्यात येतील.

४.७ (अ) अर्थव्यवस्थेतील किरकोळ चलनवाढ मापन करण्याकरिता पायाभूत वर्षाच्या तुलनेत सर्वसामान्य वस्तू आणि सेवांच्या किरकोळ किंमतीत झालेली वाढ ग्राहक किंमती निर्देशांकाद्वारे परिगणित करण्यात येते. ग्राहक किंमती निर्देशांकाकरिता राज्याच्या ग्रामीण व नागरी भागातील जीवनावश्यक वस्तूंच्या किरकोळ किंमती साप्ताहिक पद्धतीने गोळा करण्यात येतात. त्याआधारे ग्रामीण व नागरी क्षेत्राकरिता ग्राहक किंमतींचे निर्देशांक १९६२ पासून नियमितपणे दरमहा परिगणित करण्यात येतात. सद्यस्थितीत ग्राहक किंमती निर्देशांक परिगणनेकरिता पायाभूत वर्ष २००३ हे आहे. ग्राहक किंमती निर्देशांकाच्या सध्याच्या मालिकेकरिता (पायाभूत वर्ष २००३) राज्यातील ग्रामीण क्षेत्राकरिता निवडलेल्या ६८ केंद्रातून १०६ वस्तू व सेवा तसेच नागरी क्षेत्राकरिता ७४ केंद्रातून १२७ वस्तू व सेवा यांच्या किरकोळ किंमती गोळा करण्यात येत आहेत. दरमहा ग्रामीण व नागरी क्षेत्राकरिता परिगणित केलेले ग्राहक किंमती निर्देशांक संचालनालयाच्या संकेतस्थळावर नियमित प्रकाशित करण्यात येतात. ग्राहक किंमती निर्देशांकाचे पायाभूत वर्ष बदलण्याची कार्यवाही सुरु करण्यात आली असून पायाभूत वर्ष २०२५ = १०० साठी जानेवारी २०२५ पासून ग्रामीण भागातील १९२ बाजारपेठांतून तर नागरी भागातील २३९ बाजारपेठांतून वस्तू व सेवांच्या किंमती गोळा करण्यात येत आहेत.

(ब) या संचालनालयामार्फत तयार करण्यात येणारे ग्राहक किंमतींचे निर्देशांक तसेच केंद्रशासनामार्फत तयार करण्यात येणारे निरनिराळे निर्देशांक जसे शेत मजुरांकरिता ग्राहक किंमती निर्देशांक, ग्रामीण मजुरांकरिता ग्राहक किंमती निर्देशांक, घाऊक किंमती निर्देशांक आणि ग्राहक किंमती निर्देशांक (नागरी, ग्रामीण, एकत्रित) दरमहा या संचालनालयाकडून विहित नमुन्यातील तक्ता क्रमांक १ व २ मध्ये प्रकाशित करण्यात येतात. या निर्देशांकाचा उपयोग शासकीय, निमशासकीय

कार्यालये, इतर खाजगी संस्था यांना निर्देशांकातील वाढीप्रमाणे कामगारांच्या कामाच्या खर्चाची देयके तयार करण्यासाठी होतो. औद्योगिक कामगारांकरिताच्या अखिल भारतीय ग्राहक किंमती निर्देशांकांचा उपयोग राज्यातील काही कारखाने औद्योगिक कामगारांकरिता महागाई भत्त्याचे दर ठरविण्यासाठी करतात.

(क) 'महाराष्ट्राची आर्थिक पाहणी' या अर्थसंकल्पीय प्रकाशनात ग्राहक किंमती निर्देशांकाची माहिती समाविष्ट करण्यात येते.

४.८ (अ) वार्षिक उद्योग पाहणी (वाउपा) हा देशातील उद्योगांविषयीच्या सांख्यिकीचा एक मुख्य स्रोत आहे. उत्पादन प्रक्रिया, दुरुस्ती सेवा, गॅस, पाणी पुरवठा आणि शीतगृहाशी संबंधित प्रक्रियांचा समावेश असलेल्या संघटित उत्पादन क्षेत्रातील वाढ, रचना आणि संरचनेतील बदलांचे वस्तुनिष्ठपणे आणि वास्तविकतेने मूल्यांकन करण्यासाठी सदर पाहणी सांख्यिकीय माहिती प्रदान करते. राष्ट्रीय नमुना पाहणी कार्यालय, भारत सरकार, दरवर्षी वार्षिक उद्योग पाहणीद्वारे (वाउपा) नोंदणीकृत कारखान्यांबाबतची सांख्यिकीय माहिती गोळा करते. राष्ट्रीय सांख्यिकी कार्यालय, भारत सरकार, सदर माहितीवर संस्करण करुन ती माहिती राज्य शासनास जिल्हास्तरीय अंदाज तयार करण्यासाठी उपलब्ध करुन देत होते. जिल्हानिहाय अंदाज तयार करण्याकरिता सदर माहिती पुरेशी नसल्याने वार्षिक उद्योग पाहणीसाठी राज्य यंत्रणेने अतिरिक्त नमुन्यातील कारखान्यांसाठी माहिती गोळा करावी असे निर्देश केंद्र शासनाने दिले आहेत. त्यानुसार २००५-०६ या वर्षापासून हे काम अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन यांचेमार्फत हाती घेण्यात आले असून राज्य नमुना (२ व ४) अन्वये सदर कार्यालयाच्या offline software द्वारे माहिती संकलन केले जाते. सदर पाहणी सांख्यिकी संग्रहण अधिनियम, २००८ व नियम, २०११ नुसार दरवर्षी केली जाते.

(ब) वाउपा २०२०-२१ च्या केंद्र नमुना व राज्य नमुन्यात गोळा केलेल्या एकत्रित माहितीवर आधारित अहवाल सन २०२४-२५ मध्ये संचालनालयाच्या संकेतस्थळावर प्रकाशित करण्यात आला. तसेच वाउपा २०२१-२२ व २०२२-२३ करीता केंद्र नमुना व राज्य नमुन्यात गोळा केलेल्या एकत्रित माहितीवर आधारित अहवाल सन २०२५-२६ मध्ये संचालनालयाच्या संकेतस्थळावर प्रकाशित करण्यात आले.

(क) वाउपा २०२३-२४ चे क्षेत्रकाम माहे फेब्रुवारी, २०२५ मध्ये सुरु करण्यात येऊन माहे ऑक्टोबर, २०२५ मध्ये पूर्ण करण्यात आले. सदर क्षेत्रकामाच्या वैधतीकरणाचे काम प्रगतीपथावर आहे. वाउपा २०२३-२४ चा केंद्र नमुना व राज्य नमुन्यात गोळा केलेल्या एकत्रित माहितीवर आधारित अहवाल सन २०२५-२६ मध्ये प्रकाशित करण्यात येईल.

(ड) वाउपा २०२४-२५ क्षेत्रकामाबाबतची अधिसूचना माहे जानेवारी, २०२६ मध्ये संचालनालयाच्या संकेतस्थळावर प्रसिध्द करण्यात येऊन क्षेत्रकाम त्याच महिन्यात सुरु करण्यात आले आहे.

४.९ राष्ट्रीय सांख्यिकी कार्यालय, भारत सरकार, यांच्या प्राप्त सूचनेअन्वये राज्यस्तरीय 'औद्योगिक उत्पादन निर्देशांक (पायाभूत वर्ष २०११-१२)' परिगणित करण्याचे काम उद्योग संचालनालयासमवेत अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय यांचेकडून हाती घेण्यात आले आहे. थेट कारखानदारांमार्फत उत्पादन विषयक मासिक माहिती नोंदणी व निर्देशांक परिगणनेकरिता अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयाद्वारे वेब पोर्टल विकसित करण्यात आले आहे. राष्ट्रीय सांख्यिकी कार्यालय, भारत सरकार यांच्या निर्देशानुसार नवीन पायाभूत वर्ष २०२२-२३ परिगणनेचे काम अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयामार्फत हाती घेण्यात आले आहे.

४.१० विश्लेषण शाखेमार्फत 'महाराष्ट्रातील स्त्रिया व पुरुष' हे वार्षिक प्रकाशन तयार केले जाते. वर्ष २०२३ साठीचे प्रकाशन डिसेंबर २०२४ मध्ये प्रकाशित करण्यात आले व वर्ष २०२४ साठीचे प्रकाशन फेब्रुवारी २०२६ पर्यंत प्रकाशित करण्यात येईल.

४.११ राज्यातील सांख्यिकी यंत्रणेचे क्षमतावर्धन करणे व विश्वासार्हता वाढविणे या उद्देशाने सांख्यिकी आणि कार्यक्रम अंमलबजावणी मंत्रालय, भारत सरकार यांनी राष्ट्रीय सांख्यिकी आयोगाच्या शिफारशीनुसार 'सांख्यिकी सक्षमीकरणासाठी सहाय्य' ही योजना सुरु केली. सदर योजना राज्यात राबविण्याकरीता केंद्र शासनाच्या सांख्यिकी आणि कार्यक्रम कार्यान्वयन मंत्रालय आणि नियोजन विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्यात सामंजस्य करार करण्यात आला आहे. अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयामार्फत 'सांख्यिकी सक्षमीकरणासाठी सहाय्य' ही केंद्रीय क्षेत्र योजना राबविण्यासाठी तयार करण्यात आलेला आराखडा केंद्रीय सांख्यिकी कार्यालयाने मंजूर केला आहे. या आराखड्यानुसार केंद्र शासनाने मंजूर केलेल्या रु. ११.०० कोटी निधीपैकी प्राप्त होणारा निधी मार्च, २०२६ पर्यंत खर्च करण्यात येईल.

४.१२ राज्यातील विकास प्रक्रिया व त्यातील टप्पे जाणून घेता यावे व ते समजून घेत असताना शासकीय यंत्रणेतील कामकाज, त्यातील घटकांचा ताळमेळ आणि निर्णय प्रक्रियेचा अनुभव तरुणांनी मिळवावा, तसेच प्रतिभावंत तरुणांना प्रशासनात सहभागी करुन घेणे व त्यांना प्रशासकीय कामाचा प्रत्यक्ष अनुभव प्राप्त करुन देऊन त्यांच्या ज्ञानाच्या कक्षा रुंदावणे व विचारक्षमता वाढविणे या उद्देशाने राज्यातील तरुणांसाठी सामान्य प्रशासन विभाग, शासन निर्णय क्र. एसआरव्ही-२०१४/प्र.क्र.४००/२०१४/१२, दि २९ मे, २०१५ अन्वये 'मुख्यमंत्री फेलोशिप कार्यक्रम' सुरु करण्यात आला आहे. सन २०१६ पासून सदर कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीची जबाबदारी अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयावर सोपविण्यात आली होती. त्यानुसार सन २०१६-१७ ते सन २०१९-२० या कालावधीत सदर कार्यक्रम राबविण्यात आला होता. सदर कार्यक्रम सन २०२०-२१ ते २०२२-२३ व २०२४-२५ या कालावधीत राबविण्यात आला नाही. तथापि, सन २०२३-२४ मध्ये सदर कार्यक्रम राबविण्यात आला. सन २०२५-२६ मध्ये सदरहू कार्यक्रम राबविण्यात येत असून या कार्यक्रमांतर्गत ६० उमेदवारांची 'फेलो' म्हणून निवड करण्यात आली आहे. निवड झालेल्या फेलोंना निवडक जिल्ह्यांमधील जिल्हाधिकारी व जिल्हा परिषद कार्यालयांमध्ये गट 'अ' समकक्ष अधिकारी म्हणून १२ महिन्यांसाठी नियुक्ती देण्यात आली आहे. त्यांना दरमहा रु. ५६,१००/- मानधन व रु. ५,४००/- प्रवासखर्च अशी एकूण रु. ६१,५००/- इतकी रक्कम विद्यावेतनाच्या (छात्रवृत्ती) स्वरुपात देण्यात येत आहे. सदर कार्यक्रमात शैक्षणिक कार्यक्रमाची जोड देण्यासाठी देशातील नामांकित संस्थांना सहभागी करुन घेण्यात येते या अनुषंगाने निवड झालेल्या फेलोंसाठी शैक्षणिक कार्यक्रमांतर्गत भारतीय तंत्रज्ञान संस्था, मुंबई यांच्या सहकार्यातून 'स्वतंत्र सार्वजनिक धोरण' या विषयातील पदव्युत्तर प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम आयोजित केला आहे.

शाश्वत विकास ध्येये

४.१३ शाश्वत विकास ध्येयांची पार्श्वभूमी

१) संयुक्त राष्ट्रांच्या सर्व १९३ सदस्य देशांनी दिनांक २५ सप्टेंबर, २०१५ रोजीच्या आमसभेत शाश्वत विकासाचा अजेंडा स्वीकारला आहे.यामध्ये शाश्वत विकासाची १७ ध्येये व १६९ लक्ष्ये असून ती दिनांक १ जानेवारी, २०१६ ते दिनांक ३१ डिसेंबर, २०३० पर्यंत साध्य करावयाची आहेत.

२) राष्ट्रीय स्तरावर नीति आयोग नोडल संस्था असून राज्यस्तरावर नियोजन विभाग नोडल विभाग आहे.

३) नियोजन विभागाने दि. ०३ डिसेंबर, २०२० च्या शासन निर्णयान्वये अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयाच्या अधिनस्त 'शाश्वत विकास ध्येय-अंमलबजावणी आणि समन्वय केंद्र' स्थापन केले आहे.

४.१४ शाश्वत विकास ध्येयांसंबंधी अलीकडील कामाच्या प्रगतीची संक्षिप्त माहिती

१) 'राज्य निर्देशक आराखडा प्रगतीमापन अहवाल २०२२-२३' दिनांक २९ जून, २०२४ रोजी प्रकाशित करण्यात आला. सदर अहवालात शाश्वत विकास ध्येयांच्या अनुषंगाने प्रगतीचे मोजमाप करण्यासाठी सन २०१५-१६ पासून सन २०२२-२३ पर्यंत शाश्वत विकास ध्येय-राज्य निर्देशक आराखड्यामध्ये अंतिम केलेल्या २३७ निर्देशकांची आकडेवारी घेण्यात आली आहे. सन २०२३-२४ (डेटा स्नॅपशॉट)' प्रगती मापन अहवाल तयार करण्यात आला असून नियोजन विभागास मान्यतेस्तव सादर करण्यात आला आहे. तसेच सन २०२४-२५ चा प्रगती मापन अहवाल तयार करण्याचे काम प्रगतीपथावर आहे.

२) शाश्वत विकास ध्येयांच्या जिल्हास्तरावरील प्रगतीचे मापन करण्यासाठी 'महाराष्ट्र शाश्वत विकास ध्येये जिल्हा निर्देशक आराखडा' यामध्ये १२० निर्देशकांचा समावेश आहे. या आराखड्यातील निर्देशकांच्या अनुषंगाने जिल्हा स्तरावरील प्रगतीचा आढावा घेण्यासाठी सन २०१५-१६ ते सन २०२२-२३ प्रगतीमापन अहवाल सर्व जिल्ह्यांकडून प्रकाशित करण्यात आला आहे. तसेच सन २०२३-२४ व सन २०२४-२५ प्रगतीमापन अहवाल तयार करण्याचे काम सुरू आहे.

३) जिल्हा निर्देशक आराखड्यातील निर्देशकांच्या आधारे SDG Maharashtra Index तयार करण्याची कार्यपध्दती निश्चित केलेली असून त्यानुसार जिल्हा निर्देशक आराखडा अहवाल २०२२-२३ वर आधारित SDG Maharashtra Index तयार करण्याचे काम सुरू आहे.

४) सन २०२५-२६ मध्ये प्रशासकीय विभाग तसेच त्यांच्या अधिनस्त असलेले आयुक्तालय/संचालनालय स्तरावरील अधिकाऱ्यांसाठी शाश्वत विकास ध्येय साध्यतेच्या व संनियंत्रणाच्या अनुषंगाने राज्य निर्देशक आराखडा-२.० वर आधारित कार्यशाळा सन २०२५-२६ मध्ये घेण्यात आल्या आहेत. सदर कार्यशाळेच्या अनुषंगाने तसेच शाश्वत विकास ध्येयाच्या प्रचार व प्रसाराच्या अनुषंगाने उपस्थितांसाठी एसडीजी स्टेट इन्डिकेटर रेडी रेकनर व शासकीय विभागांच्या सुलभतेसाठी राज्य निर्देशक आराखडयातील निर्देशकनिहाय माहितीचा स्त्रोत सर्व्हेक्षण/यंत्रणा/शासकीय विभाग यांचा योजना संलग्नता अहवाल वितरीत करण्यात आले आहे. तसेच शासनाकडून वेळोवेळी जाहीर होणाऱ्या नवीन योजना/कार्यक्रम यांची सांगड शाश्वत विकास ध्येये व त्यामधील लक्ष्ये यांच्याशी करण्यात येईल.

५) शासनाच्या नवनवीन अंमलात येणाऱ्या योजना, शासकीय धोरणांमध्ये होणारे बदल, माहिती संकलनामध्ये येणाऱ्या अडचणी, तसेच कालानुरूप काही निर्देशक वगळून सांख्यिकी आणि कार्यक्रम अंमलबजावणी मंत्रालय यांनी राष्ट्रीय स्तरावर राष्ट्रीय निर्देशक आराखड्यामध्ये केलेल्या बदलांच्या अनुषंगाने राज्य निर्देशक आराखडा-२.० तसेच जिल्हा निर्देशक आराखडा-२.० आणि दोन्हींचा मेटाडेटा यांची सुधारीत आवृत्ती अंतिम करण्यात येईल.

६) शाश्वत विकास ध्येयांशी संबंधित सर्व अद्यावत माहिती उपलब्ध करून देण्यासाठी महाराष्ट्र शाश्वत विकास ध्येयाच्या डॅशबोर्डचे विकसन करण्याचे काम सुरू असून सदर डॅशबोर्डवर राज्य निर्देशक आराखडा व जिल्हा निर्देशक आराखडा संबंधित निर्देशकांची सन २०१५-१६ पासूनची माहिती ऑनलाईन आज्ञावलीमध्ये उपलब्ध करून देण्यात आली आहे. शाश्वत विकास ध्येयासंबधीची राज्यस्तरीय तसेच जिल्हास्तरीय सर्व प्रकाशने सदर डॅशबोर्डवर उपलब्ध करून देण्यात आली आहेत.

तक्ता ४.१

वित्तीय आवश्यकता

(रुपये हजारात)

वर्गीकरण		प्रत्यक्ष खर्च २०२४-२५ Actuals 2024-2025			अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२५-२०२६ Budget Estimates 2025-2026		
		अनिवार्य खर्च Committed Expentiture	कार्यक्रम खर्च Scheme Expentiture	एकूण Total	अनिवार्य खर्च Committed Expentiture	कार्यक्रम खर्च Scheme Expentiture	एकूण Total
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
(अ)	कार्याचे वर्गीकरण-						
	अर्थशास्त्र	11595	0	11595	18510	0	18510
	नियोजनाकरिता आकडेवारी	386679	34965	421644	463400	197645	661045
	एकूण 'अ' स्थूल	398274	34965	433239	481910	197645	679555
	वजा वसुली	0	0	0	0	0	0
	एकूण 'अ' निव्वळ	398274	34965	433239	481910	197645	679555
(ब)	उद्दिष्टवार वर्गीकरण-						
	वेतन	363162	21995	385157	428482	25633	454115
	अतिकालिक भत्ता	213	0	213	401	0	401
	प्रवास खर्च	1849	25	1874	2525	3270	5795
	कार्यालयीन खर्च	4253	7688	11941	5701	145242	150943
	दूरध्वनी, वीज व पाणी शुल्क	1951	58	2009	2501	440	2941
	भाडेपट्टी व कर	3198	0	3198	4500	3600	8100
	प्रकाशने	0	0	0	0	1630	1630
	पेट्रोल, तेल व वंगन	2134	657	2791	4300	3270	7570
	जाहिरात व प्रसिध्दी	0	0	0	0	5000	5000
	सहायक अनुदान (वेतनेतर)	0	0	0	0	0	0
	इतर प्रशासकीय खर्च	0	0	0	0	0	0
	व्यावसायिक व विशेष सेवा	0	0	0	0	2500	2500
	यंत्रसामग्री व साधनसामग्री	0	0	0	0	200	200
	कंत्राटी सेवा	21464	3761	25225	33000	6700	39700
	संगणक खर्च	50	0	50	500	160	660
	मोटार वाहने	0	781	781	0	0	0
	एकूण 'ब' स्थूल	398274	34965	433239	481910	197645	679555
	वजा वसुली	0	0	0	0	0	0
	एकूण 'ब' निव्वळ	398274	34965	433239	481910	197645	679555
(क)	वित्त व्यवस्थेची साधने-						
	मागणी क्र. प्रधान शीर्ष						
	ओ-९ ३४५४	398274	34965	433239	481910	197645	679555
	एकूण 'क' स्थूल	398274	34965	433239	481910	197645	679555
	वजा वसुली	0	0	0	0	0	0
	एकूण 'क' निव्वळ	398274	34965	433239	481910	197645	679555

TABLE ४.१

Financial Requirements

(Rs. in thousand)

सुधारित अंदाज २०२५-२०२६ Revised Estimates 2025-2026			अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२६-२०२७ Budget Estimates 2026-2027			Classification
अनिवार्य खर्च Committed Expentiture	कार्यक्रम खर्च Scheme Expentiture	एकूण Total	अनिवार्य खर्च Committed Expentiture	कार्यक्रम खर्च Scheme Expentiture	एकूण Total	
(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(1)
						Activitywise Classification --
12021	0	12021	19704	0	19704	Economics
415720	126995	542715	513703	86500	600203	Statistics for Planning
427741	126995	554736	533407	86500	619907	Total 'A' Gross
0	0	0	0	0	0	Deduct Recoveries
427741	126995	554736	533407	86500	619907	Total 'A' Net
						Objectwise Classification --
382000	22000	404000	474775	26004	500779	Salaries
321	0	321	413	0	413	Over time allowance
1768	2260	4028	2601	1506	4107	Travel expenses
4561	93559	98120	5872	47650	53522	Office expenses
2001	30	2031	2501	160	2661	Telephone, Electricity
3600	1200	4800	4500	2400	6900	Rents , Rates & Taxes
0	80	80	0	1100	1100	Publication
3440	2616	6056	4730	1220	5950	Petrol,Oil & Lubricicants
0	2000	2000	0	300	300	Advertising & Publicity
0	0	0	0	0	0	Grant in aid (Non salary)
0	0	0	0	150	150	Other administrative expenses
0	0	0	0	100	100	Professional & Special Services
0	0	0	0	0	0	Machinery & Equipments
29700	3240	32940	37500	5850	43350	Contractual Services
350	10	360	515	60	575	Computers Expenses
0	0	0	0	0	0	Motor Vehicle
427741	126995	554736	533407	86500	619907	Total 'B' Gross
0	0	0	0	0	0	Deduct Recoveries
427741	126995	554736	533407	86500	619907	Total 'B' Net
						Source of Finance --
						Demand No. Major Head
427741	126995	554736	533407	86500	619907	O-9 3454
427741	126995	554736	533407	86500	619907	Total 'C' Gross
0	0	0	0	0	0	Deduct Recoveries
427741	126995	554736	533407	86500	619907	Total 'C' Net

तक्ता ४.२ TABLE 4.2

कार्यक्रमाच्या कार्यभाराचा सारांश व वित्तीय आवश्यकतांचे स्पष्टीकरण

Programme work-load summary and explanation of financial requirements

अ.क्र. Sr.No.	कार्य / बाब वर्णन	कामाच्या मोजमापाचे परिमाण	केलेले काम Work done during २०२४-२०२५ 2024-2025	केलेले काम Work done during २०२५-२०२६ 2025-2026	करावयाचे काम Work proposed during २०२६-२०२७ 2026-2027	Unit of Work Measurement	Activity / Item Description
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
1	महाराष्ट्रातील ग्रामीण भागाकरिता ग्राहक किमतींचे मासिक निर्देशांक (पायाभूत वर्ष २००३=१००)	संख्या	12	12	12	No.	Monthly index of consumer prices for rural area of Maharashtra (Base year 2003=100)
2	महाराष्ट्रातील नागरी भागाकरिता ग्राहक किमतींचे मासिक निर्देशांक (पायाभूत वर्ष २००३=१००)	संख्या	12	12	12	No.	Monthly index of consumer prices for urban area of Maharashtra (Base year 2003=100)
३	महाराष्ट्र राज्यातील किंमतीच्या पातळीचे मासिक समालोचन	संख्या	12	12	12	No.	Monthly review of price situation of Maharashtra State
4	निरनिराळे महत्वाचे ग्राहक किमती व घाऊक किमतींचे निर्देशांक दर्शविणारा तक्ता	संख्या	12	12	12	No.	Statement showing different important consumer and wholesale price indices
5	महाराष्ट्रातील ग्रामीण भागाकरिता ग्राहक किमतींचे संकलन व माहिती नोंदणी (पायाभूत वर्ष २०२५=१००)	संख्या (बाजारपेठ)	-	192	192	No. (Market)	Collection & data entry of consumer prices for rural area of Maharashtra (Base year 2025=100)
6	महाराष्ट्रातील नागरी भागाकरिता ग्राहक किमतींचे संकलन व माहिती नोंदणी (पायाभूत वर्ष २०२५=१००)	संख्या (बाजारपेठ)	-	239	239	No. (Market)	Collection & data entry of consumer prices for urban area of Maharashtra (Base year 2025=100)

तक्ता ४.२ TABLE 4.2 contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
7	वार्षिक उद्योग पाहणी	(संख्या)				(No.)	Annual Survey of Industries (ASI)
	(अ) क्षेत्रकाम	कारखाने	ASI 19-20: 2369 ASI 20-21: 2402	ASI 21-22: 2400 ASI 22-23: 1956	ASI 23-24: 1878 ASI 24-25: 1920	Factories	Fieldwork
	(ब) सुक्ष्मतपासणी व वैधतीकरण	पत्रके	ASI 18-19: 1207 ASI 19-20: 2369	ASI 20-21: 2402 ASI 21-22: 2400	ASI 22-23: 1956 ASI 23-24: 1878	Schedules	Scrutiny of returns and validations
	(क) तक्तीकरण	तक्ते	ASI 13-14: 13 ASI 14-15: 13 ASI 18-19: 13 ASI 19-20: 13	ASI 20-21: 13 ASI 21-22: 13	ASI 22-23: 13 ASI 23-24: 13	Tables	Tabulation
	(ड) अहवाल लेखन	(संख्या)	ASI 19-20: 1	ASI 20-21: 1	ASI 21-22: 1 ASI 22-23: 1 ASI 23-24: 1	(No.)	Report Writing
8	ओद्योगिक उत्पादन निर्देशांक	(संख्या)	Yr. 11-12, Yr. 18-19, Yr 19-20, 11-12	Yr. 19-20, Yr. 20-21, Yr. 21-22	Yr. 11-12, Yr. 19-20, Yr. 20-21, Yr. 21-22, Yr 22-23, Yr. 23-24, Yr 24-25	(No.)	Index of Industrial Production (IIP)
(अ)	माहिती नोंदणी	कारखाने	279 279 279 279	20-21: 279	20-21: 279	Factories	Data Entry
(ब)	वैधतीकरण	कारखाने	279 279 279 279	20-21: 279	20-21: 279	Schedules	Validation
(क)	निर्देशांक परिगणन		----	----	11-12 to 23-24: 12 12 12 12 12 12		Index Compilation
(ड)	बुलेटीन प्रकाशन				11-12 to 23-24: 12 12 12 12 12 12	Tables	Bulletin Release

तक्ता ४.३ TABLE 4.3

कार्यक्रमाच्या कार्यभाराचा सारांश

Programme Work-Load Summary

अ.क्र.	कार्य/बाब वर्णन	केलेले काम (सन २०२५-२६)	करावयाचे काम (सन २०२६-२७)
(१)	(२)	(३)	(४)
१.	महाराष्ट्र शाश्वत विकास ध्येय राज्य निर्देशक आराखडा तसेच जिल्हा निर्देशक आराखडा आणि दोन्हींचा मेटाडेटा Maharashtra SDGs State indicator Framework, the District Indicator Framework, and the metadata for both	१. २३७ निर्देशक असलेला महाराष्ट्र शाश्वत विकास ध्येय राज्य निर्देशक आराखडा प्रगतीमापन अहवाल २०२२-२३ दि. २९ जून २०२४ रोजी प्रकाशित करण्यात आला असून त्यामध्ये कालानुरूप बदल करून महाराष्ट्र शाश्वत विकास ध्येय राज्य निर्देशक आराखडा २.० तसेच मेटाडेटा तयार करण्यात येत आहे. The Maharashtra Sustainable Development Goals (SDG) State Indicator Framework Progress Measurement Report 2022-23, containing 237 indicators, was published on June 29, 2024. Changes are currently being made to it over time to prepare the Maharashtra SDG State Indicator Framework 2.0 as well as its metadata.	१.शासनाच्या नवनवीन अंमलात येणाऱ्या योजना, शासकीय धोरणांमध्ये होणारे बदल, माहिती संकलनामध्ये येणाऱ्या अडचणी, तसेच कालानुरूप काही निर्देशक वगळून सांख्यिकी आणि कार्यक्रम अंमलबजावणी मंत्रालय यांनी राष्ट्रीय स्तरावर राष्ट्रीय निर्देशक आराखड्यामध्ये केलेल्या बदलांच्या अनुषंगाने राज्य निर्देशक आराखडा तसेच जिल्हा निर्देशक आराखडा आणि दोन्हींचा मेटाडेटा यांची सुधारीत आवृत्ती अंतिम करण्यात येईल. A revised version of the State Indicator Framework, the District Indicator Framework, and the metadata for both will be finalized in alignment with new schemes being implemented by the government, changes in government policies, challenges encountered during data collection, and changes made at the national level to the National Indicator Framework by the Ministry of Statistics and Programme Implementation by omitting certain indicators over time.
२.	महाराष्ट्र शाश्वत विकास ध्येय वार्षिक प्रगतीमापन अहवाल Maharashtra Sustainable Development Goal yearly progress report	२. शाश्वत विकास ध्येयांच्या अनुषंगाने दरवर्षी प्रगतीचे मोजमाप करण्यासाठी राज्य निर्देशक आराखडा प्रगतीमापन अहवाल २०२३-२४ (डेटा स्नॅपशॉट)तयार करण्यात आला असून नियोजन विभागास मान्यतेस्तव सादर करण्यात आला आहे. In alignment with the Sustainable Development Goals (SDGs), the State Indicator Framework Progress Measurement Report 2023-24 (Data Snapshot) has been prepared to measure progress annually and has been submitted to the Planning Department for approval.	२. राज्य निर्देशक आराखडा प्रगतीमापन अहवाल सन २०२४-२५ तयार करणे. To prepare State Indicator Framework progress report 2024-25.
३.	महाराष्ट्र शाश्वत विकास ध्येयांशी योजनांची सांगड Maharashtra SDG scheme mapping	३. शासनाकडून प्रस्तावित नवीन योजना/कार्यक्रम यांची सांगड वेळोवेळी शाश्वत विकास ध्येये व त्यामधील लक्ष्ये यांच्याशी घालण्यात येते. शाश्वत विकास ध्येयाच्या प्रचार व प्रसाराच्या अनुषंगाने उपस्थितांसाठी एसडीजी स्टेट इन्डिकेटर रेडी रेकनरव शासकीय विभागांच्या सुलभतेसाठी राज्य निर्देशक आराखड्यातील निर्देशक निहाय माहितीचा स्त्रोत सर्वेक्षण/यंत्रणा/शासकीय विभाग यांचा योजना संलग्नता हवाल वितरीत करण्यात आले आहे. New schemes/programs proposed by the government are	३. शासनाकडून प्रस्तावित नवीन योजना/कार्यक्रम यांची सांगड शाश्वत विकास ध्येये व त्यामधील लक्ष्ये यांच्याशी घालण्यात येईल.महाराष्ट्र शाश्वत विकास ध्येयांशी योजना संलग्नता अहवाल अद्ययावत करणे. New schemes/programmes proposed by the Government will be mapped with the Sustainable Development Goals.To prepareand published revisedMaharashtra SDGs Scheme Mapping Report

		linked from time to time with the Sustainable Development Goals (SDGs) and their respective targets. In connection with the promotion and dissemination of SDGs, the SDG State Indicator Ready Reckoner for attendees and a scheme linkage report containing indicator-wise information source surveys /mechanisms / government departments for th ecase of government departments have been distributed.	
४.	महाराष्ट्र शाश्वत विकास ध्येय जिल्हा निर्देशक आराखडा Maharashtra SDG district indicator Framework	४. शाश्वत विकास ध्येयांच्या जिल्हास्तरावरील प्रगतीचे मापन करण्यासाठी 'महाराष्ट्र शाश्वत विकास ध्येये जिल्हा निर्देशक आराखडा' यामध्ये १२० निर्देशकांचा समावेश आहे. या आराखड्यातील निर्देशकांच्या अनुषंगाने जिल्हा स्तरावरील प्रगतीचा आढावा घेण्यासाठी सन २०१५-१६ ते सन २०२२-२३ प्रगतीमापन अहवाल प्रकाशित करण्यात आला. तसेच सन २०२३-२४ व सन २०२४-२५ प्रगतीमापन अहवाल तयार करण्याचे काम सुरू आहे. The 'Maharashtra Sustainable Development Goals District Indicator Framework' includes 120 indicators to measure the progress of Sustainable Development Goals (SDGs) at the district level. In alignment with the indicators in this framework, the Progress Report for 2015-16 to 2022-23 has been published to review progress at the district level. Additionally, work on preparing the Progress Reports for 2023-24 and 2024-25 is currently in progress.	४. महाराष्ट्र शाश्वत विकास ध्येय जिल्हा निर्देशक आराखडा प्रगती मापन अहवाल सन २०२३-२४ सन २०२४-२५प्रकाशित करण्यात येईल. The Maharashtra Sustainable Development Goals District Indicator Framework Progress Reports for the years 2023-24 and 2024-25 will be published.
५	शाश्वत विकास ध्येय महाराष्ट्र निर्देशांक SDG Maharashtra Index	५. जिल्हा निर्देशक आराखड्यातील निर्देशकांच्या आधारे SDG Maharashtra Index तयार करण्याची कार्यपध्दती निश्चित करण्यात आलेली आहे.	५. जिल्हा निर्देशक आराखडा अहवाल २०२२-२३ वर आधारित SDG Maharashtra Index प्रकाशित करण्यात येईल. The SDG Maharashtra Index based on the District Indicator Framework Report 2022-23 will be published.
६.	शाश्वत विकास ध्येय साध्यतेच्या व संनियंत्रणाच्या अनुषंगाने कार्यशाळा आयोजित करणे. Organizing a workshop regarding the achievement and monitoring of Sustainable Development Goals.	६. सन २०२५-२६ मध्ये प्रशासकीय विभाग तसेच त्यांच्या अधिनस्त असलेले आयुक्तालय/ संचालनालय स्तरावरील अधिकाऱ्यांसाठी शाश्वत विकास ध्येये साध्यतेच्या व संनियंत्रणाच्या अनुषंगाने राज्य निर्देशक आराखडा-2.0 वर आधारित कार्यशाळा घेण्यात आल्या आहेत In the year 2025-26, workshops based on the State Indicator Framework 2.0 regarding the achievement and monitoring of Sustainable Development Goals (SDGs) have been conducted for officials at the administrative department level as well as those under their purview at the Commissionerate/Directorate level.	६. जिल्हा निर्देशक आराखडा-2.0 अनुषंगाने विभाग स्तरीय कार्यशाळा घेण्यात येतील. "Division-level workshops will be held in alignment with the District Indicator Framework 2.0."

५. पाहण्या, अभ्यास व गणना

५.१ या कार्यक्रमात राष्ट्रीय नमुना पाहणी आणि एतदर्थ पाहणी यासारख्या निरनिराळया पाहण्यांचा समावेश होतो.

५.२ केंद्र शासन सन १९५० पासून महत्वाच्या निवडक विषयांवर माहिती गोळा करण्यासाठी बहुउद्देशीय सामाजिक व आर्थिक नमुना पाहण्या आयोजित करीत असते. सन १९५५ पासून म्हणजे राष्ट्रीय नमुना पाहणीच्या ९ व्या फेरीपासून महाराष्ट्र शासनानेही अनुरुप नमुना तत्वावर या कार्यक्रमात सहभाग घेण्यास सुरुवात केली. केंद्र व राज्य नमुन्याची आकडेवारी एकत्रित करुन राज्याच्या आर्थिक व सामाजिक स्थितीविषयक विविध बाबींचे अचूक अंदाज उपलब्ध करुन घेण्याच्या दृष्टीने हा सहभाग घेतला जातो. विभागीय स्तरावर अधिक अचूक अंदाज मिळवण्यासाठी सन १९६२-६३ पासून नागरी भागाकरीता राज्य नमुना आकारात वाढ करण्यात आली.

५.३ राष्ट्रीय नमुना पाहणीच्या ७७ व्या फेरीचे क्षेत्रकाम माहे जानेवारी, २०१९ ते डिसेंबर, २०१९ अखेर पूर्ण करण्यात आले. सदर फेरीमध्ये "शेतकरी कुटुंबाची मूल्यांकन पाहणी आणि जमीन व पशुधारणा" या विषयाची माहिती ४४२ ग्रामीण घटकांतून तसेच "कर्ज व गुंतवणूक" या विषयाची माहिती ४४२ ग्रामीण व ६६४ नागरी घटकांमधून संकलित करण्यात आली असून या दोन्हीही विषयाचे राज्य नमूना माहितीवर आधारित अहवाल लेखनाचे काम २०२५-२६ या वर्षात पूर्ण करुन अहवाल प्रकाशित करण्यात आले आहेत.

५.४ राष्ट्रीय नमुना पाहणी ७८ व्या फेरीचे क्षेत्रकाम माहे जानेवारी, २०२० पासून सुरू करण्यात आले. या फेरीमध्ये "देशांतर्गत पर्यटनावरील खर्च आणि बहुविध निर्देशक पाहणी" या विषयावर ६४८ ग्रामीण व ९६८ नागरी घटकांमधून आकडेवारी संकलित करण्यात आली. कोविड -१९ साथीच्या परिस्थितीमुळे, केंद्र सरकारने "देशांतर्गत पर्यटनावरील खर्च" या विषयावरील माहिती संकलन रद्द केले. तथापि "बहुविध निर्देशक पाहणी" या विषयाचे क्षेत्रकाम माहे ऑगस्ट, २०२१ पर्यंत पूर्ण करण्यात आले. या विषयावरील राज्य व केंद्र राज्य एकत्रित नमूना माहितीवर आधारित अहवाल लेखनाचे काम २०२५-२६ या वर्षात पूर्ण करुन अहवाल संचालनालयाच्या संकेतस्थळावर प्रकाशित करण्यात आले आहेत.

५.५ राष्ट्रीय नमुना पाहणी ७९ व्या फेरीचे क्षेत्रकाम माहे जुलै, २०२२ ते ऑगस्ट, २०२३ या कालावधीत पूर्ण करण्यात आले. सदर फेरीमध्ये "व्यापक वार्षिक मॉड्युलर सर्वेक्षण" आणि "आयुष पद्धतीबाबत सर्वेक्षण" या विषयावर ५२० ग्रामीण व ९१२ नागरी घटकांमधून विस्तृत माहिती संकलित करण्यात आली. त्यापैकी "व्यापक वार्षिक मॉड्युलर सर्वेक्षण" या विषयावरील राज्य नमुना व केंद्र राज्य एकत्रित माहितीवर आधारीत अहवाल लेखनाचे काम २०२५-२६ या वर्षात पूर्ण करुन अहवाल संचालनालयाच्या संकेतस्थळावर प्रकाशित करण्यात आले आहेत. "आयुष पद्धतीबाबत सर्वेक्षण" या विषयावरील राज्य नमुना माहितीवर आधारित तक्तीकरणाचे व अहवाल लेखनाचे काम प्रगतीपथावर आहे.

५.६ राष्ट्रीय नमुना पाहणी ८० व्या फेरीचे क्षेत्रकाम माहे जानेवारी २०२५ ते डिसेंबर २०२५ या कालावधीत पूर्ण करण्यात आले आहे. सदर फेरीमध्ये कुटुंबाचा सामाजिक उपभोग-आरोग्य या विषयाची माहिती ७४८ ग्रामीण व ६६८ नागरी घटकांमधून संकलित करण्यात आली. सदर फेरी अंतर्गत देशांतर्गत पर्यटन खर्च फेरीचे क्षेत्रकाम माहे जुलै २०२५ ते जून २०२६ या कालावधीत होणार आहे. सदर फेरीमध्ये देशांतर्गत पर्यटन खर्च या विषयाची माहिती ९१६ ग्रामीण व १०४४ नागरी घटकांमधून संकलित करण्यात येणार आहे.

५.७ एतदर्थ पाहणी योजना राज्यात सन १९६० पासून कार्यान्वित आहे. शासनाच्या विविध विभागांना लागणारी व इतरत्र तयार स्वरुपात उपलब्ध नसलेली विविध विषयावरील माहिती सामाजिक व आर्थिक पाहणी घेऊन उपलब्ध करुन देण्याच्या उद्देशाने ही योजना सुरू करण्यात आली.

५.८ वर्ष २०२४-२५ मध्ये "ज्ञान, वृत्ती आणि सराव याबाबत नागरिकांचे एंडलाईन (Endline) सर्वेक्षण" या विषयावर लोकसभा सार्वत्रिक निवडणूक २०२४ साठी संचालनालयाद्वारे केंद्रीय निवडणूक आयोगासाठी नियोजन विभागाच्या आदेशानुसार विशेष सर्वेक्षण करण्यात आले. सदर विषयावरील संकलित माहितीच्या आधारे सन २०२४-२५ मध्ये अहवाल लेखन पूर्ण करण्यात आले असून सदर अहवाल मुख्य निवडणूक अधिकारी कार्यालय, महाराष्ट्र राज्य यांना सादर करण्यात आला आहे.

५.९ 'शासकीय कर्मचाऱ्यांचा सर्वंकष माहिती कोष' अंतर्गत राज्य शासकीय कर्मचाऱ्यांची माहिती संगणकीय प्रणालीमध्ये दरवर्षी अद्ययावत करण्यात येते. 'शासकीय कर्मचाऱ्यांचा सर्वंकष माहितीकोष २०२४' अंतर्गत सर्व ३६ जिल्हा सांख्यिकी कार्यालयांमार्फत सुमारे ७.२५ लाख कर्मचाऱ्यांची माहिती अद्ययावत करण्याची कार्यवाही एकूण १२,७७२ आहरण व संवितरण कार्यालयांकडून पूर्ण करण्यात आली आहे. 'शासकीय कर्मचाऱ्यांचा सर्वंकष माहितीकोष २०२५' अंतर्गत सुमारे ७.३६ लाख कर्मचाऱ्यांची माहिती अद्ययावत करण्याची कार्यवाही सुमारे १२,७८७ आहरण व संवितरण कार्यालयांमार्फत सुरु आहे.

तक्ता ५.१
वित्तीय आवश्यकता

(रुपये हजारात)

	वर्गीकरण	प्रत्यक्ष खर्च २०२४-२५ Actuals 2024-2025			अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२५-२०२६ Budget Estimates 2025-2026		
		अनिवार्य खर्च Committed Expentiture	कार्यक्रम खर्च Scheme Expentiture	एकूण Total	अनिवार्य खर्च Committed Expentiture	कार्यक्रम खर्च Scheme Expentiture	एकूण Total
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
(अ)	कार्याचे वर्गीकरण-						
	पाहण्या, अभ्यास व गणना..	102907	0	102907	135237	0	135237
	एकूण 'अ' स्थूल	102907	0	102907	135237	0	135237
	वजा वसुली	0	0	0	0	0	0
	एकूण 'अ' निव्वळ	102907	0	102907	135237	0	135237
(ब)	उद्दिष्टवार वर्गीकरण-						
	वेतन	100548	0	100548	131000	0	131000
	अतिकालिक भत्ता	0	0	0	1	0	1
	प्रवास खर्च	1349	0	1349	2956	0	2956
	कार्यालयीन खर्च	216	0	216	279	0	279
	दुरध्वनी, वीज व पाणी शुल्क	0	0	0	1	0	1
	व्यावसायिक व विशेष सेवा	794	0	794	1000	0	1000
	संगणक खर्च	0	0	0	0	0	0
	सहायक अनुदान (वेतनेतर)	0	0	0	0	0	0
	सहायक अनुदान (वेतन)	0	0	0	0	0	0
	एकूण 'ब' स्थूल	102907	0	102907	135237	0	135237
	वजा वसुली	0	0	0	0	0	0
	एकूण 'ब' निव्वळ	102907	0	102907	135237	0	135237
(क)	वित्त व्यवस्थेची साधने-						
	मागणी क्र. प्रधान शीर्ष						
	ओ -९ ३४५४	102907	0	102907	135237	0	135237
	एकूण 'क' स्थूल	102907	0	102907	135237	0	135237
	वजा वसुली	0	0	0	0	0	0
	एकूण 'क' निव्वळ	102907	0	102907	135237	0	135237

TABLE ५.१
Financial Requirements

(Rs. in thousand)

सुधारित अंदाज २०२५-२०२६ Revised Estimates 2025-2026			अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२६-२०२७ Budget Estimates 2026-2027			Classification
अनिवार्य खर्च Committed Expentiture	कार्यक्रम खर्च Scheme Expentiture	एकूण Total	अनिवार्य खर्च Committed Expentiture	कार्यक्रम खर्च Scheme Expentiture	एकूण Total	
(8)	(9)	(10)			(11)	(1)
						Activitywise Classification --
127744	0	127744	149744	0	149744	Surveys, Studies & Censuses
127744	0	127744	149744	0	149744	Total 'A' Gross
0	0	0	0	0	0	Deduct Recoveries
127744	0	127744	149744	0	149744	Total 'A' Net
						Objectwise Classification --
124450	0	124450	145410	0	145410	Salaries
1	0	1	1	0	1	Over time allowance
2069	0	2069	3045	0	3045	Travel expenses
223	0	223	287	0	287	Office expenses
1	0	1	1	0	1	Telephone, Electricity & Water Charges
0	0	0	1000	0	1000	Professional & Special Services
0	0	0	0	0	0	Computers Expenses
0	0	0	0	0	0	Grant in aid (Non salary)
1000	0	1000	0	0	0	Grant in aid (salary)
127744	0	127744	149744	0	149744	Total 'B' Gross
0	0	0	0	0	0	Deduct Recoveries
127744	0	127744	149744	0	149744	Total 'B' Net
-						**Source of Finance --**
						Demand No. Major Head
127744	0	127744	149744	0	149744	O-9 3454
127744	0	127744	149744	0	149744	Total 'C' Gross
0	0	0	0	0	0	Deduct Recoveries
127744	0	127744	149744	0	149744	Total 'C' Net

तक्ता ५.२ TABLE ५.२
कार्यभाराचा संक्षिप्त कार्यक्रम
Work-load summary programme

अ.क्र. कार्य / बाब वर्णन	कामाच्या मोजमापाचे परिमाण	केलेले काम Work done during २०२४-२०२५ 2024-2025	केलेले काम Work done during २०२५-२०२६ 2025-2026	करावयाचे काम Work proposed during २०२६-२७ 2026-2027	Unit of Work Measurement	Activity/Item Description
(1) (2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
(अ) राष्ट्रीय नमुना पाहणी						NATIONAL SAMPLE SURVEY
१) पाहणीचे क्षेत्रकाम	पाहण्यांची संख्या	1	1	2	No. of Surveys	Field work of survey
२) निवडलेली खेडी व नागरी विभाग	संख्या	80 वी फेरी ग्रा.७४८ ना.६६८	80 वी फेरी ग्रा.९१६ ना. १०४४	81 वी फेरी @	No.	No.of selected villages and Urban blocks
३) अहवाल लेखन	संख्या	०	8	4	No.	Drafting of reports
(ब) एतदर्थ पाहणी						ADHOC SURVEY
१) पाहणीचे क्षेत्रकाम	पाहण्यांची संख्या	1*	--	#	No. of Surveys	Field work of survey
२) निवडलेली खेडी व नागरी विभाग (मतदान केंद्राची संख्या)	संख्या	232	--	#	No.	No. of selected villages and Urban blocks (No.of Polling Stations)
३) अहवाल लेखन	संख्या	1	--	0	No.	Drafting of reports
(क) शासकीय कर्मचाऱ्यांचा Employees Master Database सर्वंकष माहितीकोष						
१) आहरण व संवितरण अधिकारी	संख्या	12,792	12,787	--	No.	Number of DDOs
२) कर्मचाऱ्यांची संख्या (गट अ ते इ)	संख्या	7,13,020	7,36,313	--	No.	Number of employees (Group A to E)

@ केंद्रिय रानपा संघटनेकडून घटक संख्या अप्राप्त/ No. of Units not received from NSO

ग्रा-ग्रामीण/ Rural, ना-नागरी/ Urban, आ-आदिवासी/ Tribal, # पाहणीचा विषय अद्याप निश्चित नाही/ Subject of the Survey yet not decided

*नियोजन विभागाच्या आदेशाद्वारे लोकसभा सार्वत्रिक निवडणूक, २०२४ चे Endline surveys Knowledge, Attitude and Practice (KAP) of Citizens या विषयाचे सर्वेक्षण करून अहवाल अंतिम करण्यात आला .

६. मूल्यमापन अभ्यास

६.१ मूल्यमापन हा नियोजन प्रक्रियेचा एक अविभाज्य भाग आहे. शासनामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या विविध प्रकारच्या विकास योजनांचे शासनाने ठरवून दिलेल्या निकषाच्या आधारे मूल्यमापन अभ्यास अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयामार्फत घेण्यात येतात.

१.योजना / कार्यक्रमात अभिप्रेत असलेली उद्दिष्टे संख्यात्मक व गुणात्मक कितपत साध्य झाली हे पाहणे.

२. लाभधारक किंवा विकास कामे लक्ष्यगटातीलच/ निकषांप्रमाणे होते किंवा कसे हे तपासणे.

३. योजनेअंतर्गत दिले जाणारे सहाय्य पर्याप्त स्वरुपात आहे काय व वेळेवर दिले गेले काय हे पाहणे.

४.योजनेचा लाभधारकांवर कितपत परिणाम झाला आहे हे तपासणे.

५.योजनेच्या अंमलबजावणीत काय त्रुटी आहेत याचा शोध घेणे.

६.२ मूल्यमापन अभ्यासासाठी विषयांची निवड संबंधित सर्व मंत्रालयीन विभागासोबत चर्चेअंती करुन नियोजन विभागामार्फत करण्यात येते आणि निवडलेले विषय या संचालनालयाला मूल्यमापन शाखेची दरवर्षी ६ ते ७ विषयांचे मूल्यमापन अभ्यास करण्यात येतात. याशिवाय नामिका सूचीतील बाह्यस्थ संस्थांकडून काही विषयांचे मूल्यमापन अभ्यास पाहणी करुन घेण्यात येतात.

६.३ सन २०२४-२५ मध्ये अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयामार्फत खालील योजनांचे मूल्यमापन अभ्यास घेण्यात आले असून शिफारशीसह अहवाल संबंधित विभागास व नियोजन विभागास सादर करण्यात आले आहेत.

१.दीनदयाळ अंत्योदय योजना- राष्ट्रीय नागरी उपजीविका अभियान

२.राज्यस्तरीय नाविण्यपूर्ण योजनेंतर्गत अंशत: ठाणबंद पद्धतीने शेळी पालनाद्वारे शेतक-यांना पूरक उत्पन्न मिळवून देणे (सर्वसाधारण + अनुसूचित जाती योजना)

६.४ सन २०२५-२६ मध्ये अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयामार्फत खालील योजनांचे मूल्यमापन अभ्यास पाहणी अहवाल तयार करण्यात आले आहेत.

१. पेसा ५% अबंध निधी योजना

२.स्वच्छ भारत अभियान (ग्रामीण)' योजना

३.श्रावणबाळ सेवा राज्य निवृत्ती वेतन योजना

४. अल्पसंख्याक बहुल शासनमान्य खाजगी शाळा, कनिष्ठ महाविद्यालये, अपंग शाळा व औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था यामध्ये पायाभूत सुविधा पुरविण्यासाठी अनुदान

५. राज्यस्तरीय नाविन्यपूर्ण योजनेंतर्गत हजार मांसल कुक्कुटपक्षी संगोपनाद्वारे कुक्कुटपालन व्यवसाय सुरु करणे (सर्वसाधारण + अनुसूचित जाती) उपयोजना' योजना

६.५ सन २०२५-२६ मध्ये खालील योजनेच्या मूल्यमापन अभ्यास अहवाल लेखनाचे काम पूर्ण झाले असून अहवाल तपासणीचे काम प्रगतीपथावर आहे.

१.'राज्यस्तरीय नाविन्यपूर्ण योजनेंतर्गत राज्यात दूध उत्पादनास चालना देण्यासाठी ६/४/२ दुधाळ संकरीत गायी / म्हशीचे गट वाटप करणे (सर्वसाधारण + अनुसूचित जाती उपयोजना)' योजना

६.६ सन २०२५-२६ मध्ये खालील योजनेच्या मूल्यमापन अभ्यासांचे क्षेत्रकाम प्रगतीपथावर सुरु आहे.

१.एकत्रित महात्मा ज्योतीराव फुले जन आरोग्य योजना व आयुष्मान भारत-प्रधानमंत्री जन आरोग्य योजना

६.७ सन २०२५-२६ मध्ये खालील योजनेच्या मूल्यमापन अभ्यासाची पथदर्शी पाहणी झाली असून पत्रके तयार करण्याचे काम अंतिम टप्प्यावर सुरु आहे.

१.प्रधानमंत्री आवास योजना (शहरी)

नियोजन विभागाच्या दि. १२ सप्टेंबर, २०२४ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये योजनांचा मूल्यमापन अभ्यास / प्रकार अभ्यास / सर्वेक्षण / इतर पाहण्या घेणे तसेच सांख्यिकी व आर्थिक विषयांबाबत तज्ञ सेवा पुरविणे यासाठी बाह्यस्थ संस्थांची नामिका सूची प्रसिध्द करण्यात आलेली आहे.

तक्ता ६.१
वित्तीय आवश्यकता

(रुपये हजारात)

वर्गीकरण		प्रत्यक्ष खर्च २०२४-२५ Actuals 2024-2025			अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२५-२०२६ Budget Estimates 2025-2026		
		अनिवार्य खर्च Committed Expentiture	कार्यक्रम खर्च Scheme Expentiture	एकूण Total	अनिवार्य खर्च Committed Expentiture	कार्यक्रम खर्च Scheme Expentiture	एकूण Total
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
(अ)	कार्यांचे वर्गीकरण-						
	मूल्यमापन अभ्यास	56319	376	56695	70699	8901	79600
	एकूण 'अ' स्थूल	56319	376	56695	70699	8901	79600
	वजा वसुली	0	0	0	0	0	0
	एकूण 'अ' निव्वळ	56319	376	56695	70699	8901	79600
(ब)	उद्दिष्टवार वर्गीकरण-						
	वेतन	56115	0	56115	70180	0	70180
	अतिकालिक भत्ता	0	0	0	1	0	1
	प्रवास खर्च	204	0	204	516	200	716
	कार्यालयीन खर्च	0	376	376	1	1000	1001
	दुरध्वनी, वीज व पाणी शुल्क	0	0	0	1	0	1
	इतर प्रशासकीय खर्च	0	0	0	0	0	0
	सामग्री व पुरवठा	0	0	0	0	0	0
	व्यावसायिक व विशेष सेवा	0	0	0	0	7500	7500
	प्रकाशने	0	0	0	0	100	100
	सहायक अनुदान (वेतनेतर)	0	0	0	0	0	0
	संगणक खर्च	0	0	0	0	100	100
	यंत्रसामग्री व साधनसामग्री	0	0	0	0	0	0
	कंत्राटी सेवा	0	0	0	0	1	1
	एकूण 'ब' स्थूल	56319	376	56695	70699	8901	79600
	वजा वसुली	0	0	0	0	0	0
	एकूण 'ब' निव्वळ	56319	376	56695	70699	8901	79600
(क)	वित्त व्यवस्थेची साधने-						
	मागणी क्र. प्रधान शीर्ष						
	ओ -९ ३४५४	56319	376	56695	70699	8901	79600
	एकूण 'क' स्थूल	56319	376	56695	70699	8901	79600
	वजा वसुली	0	0	0	0	0	0
	एकूण 'क' निव्वळ	56319	376	56695	70699	8901	79600

TABLE ६.१
Financial Requirements

(Rs. in thousand)

सुधारित अंदाज २०२५-२०२६			अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२६-२०२७			
Revised Estimates 2025-2026			Budget Estimates 2026-2027			
अनिवार्य खर्च Committed Expentiture	कार्यक्रम खर्च Scheme Expentiture	एकूण Total	अनिवार्य खर्च Committed Expentiture	कार्यक्रम खर्च Scheme Expentiture	एकूण Total	Classification
(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(1)
						Activitywise Classification --
62164	1121	63285	78434	1501	79935	Evaluation Studies
62164	1121	63285	78434	1501	79935	Total 'A' Gross
0	0	0	0	0	0	Deduct Recoveries
62164	1121	63285	78434	1501	79935	Total 'A' Net
						Objectwise Classification --
61800	0	61800	77900	0	77900	Salaries
1	0	1	1	0	1	Over time allowance
361	140	501	531	100	631	Travel expenses
1	800	801	1	200	201	Office expenses
1	0	1	1	0	1	Telephone, Electricity
0	0	0	0	0	0	Other administrative expenses
0	0	0	0	0	0	Supplies and Material
0	100	100	0	1000	1000	Professional & Special Services
0	70	70	0	100	100	Publication
0	0	0	0	0	0	Grant in aid (Non salary)
0	10	10	0	100	100	Computer
0	0	0	0	0	0	Machinery & Equipments
0	1	1	0	1	1	Contractual Services
62164	1121	63285	78434	1501	79935	Total 'B' Gross
0	0	0	0	0	0	Deduct Recoveries
62164	1121	63285	78434	1501	79935	Total 'B' Net
						Source of Finance --
						Demand No. Major Head
62164	1121	63285	78434	1501	79935	O-9 3454
62164	1121	63285	78434	1501	79935	Total 'C' Gross
0	0	0	0	0	0	Deduct Recoveries
62164	1121	63285	78434	1501	79935	Total 'C' Net

तक्ता ६.२ TABLE ६.२

कार्यक्रमाच्याकार्यभाराचा सारांश

Programme work-load summery

अ.क्र.	कार्य/बाब वर्णन	कामाच्या मोजमापाचे परिणाम	कामाची प्रगती Work progress			Unit of work measurement	Activity /Item Description
			२०२४-२५	२०२५-२६	२०२६-२७		
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)	(८)
१	अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयाद्वारे घेण्यात येणारे मूल्यमापन अभ्यास	(संख्या)	२	८	--	--	Evaluation studies to be conducted by DES
	अ. क्षेत्रकाम		--	२	--	--	a) Field work
	ब. अहवाल लेखन		--	६	--	--	b) Report Writing
	क. अहवाल प्रकाशन		२	--	--	--	c) Publication of reports
२	बाह्यस्थ संस्थांद्वारे घेण्यात येणारे मूल्यमापन अभ्यास	(संख्या)	-*	-*			Evaluation studies to be conducted by empanelled agencies
	अ. क्षेत्रकाम		लागू नाही	लागू नाही			a) Field work
	ब. अहवाल लेखन		लागू नाही	लागू नाही			b) Report Writing
	क. अहवाल प्रकाशन		लागू नाही	लागू नाही			c) Publication of reports

* बाह्यस्थ संस्थाकडे अद्याप कोणतीही योजना मूल्यमापन अभ्यासाकरिता देण्यात आलेली नाही.

७.आकडेवारी संस्करण

७.१ संचालनालयामार्फत घेण्यात येणाऱ्या गणना व नमुना पाहण्या यांच्या माध्यमातून मोठ्या प्रमाणावर संकलित होणारी माहीती नोंदविणे, एकत्रित करणे व माहितीचे संस्करण करणे ही कामे इलेक्ट्रॉनिक आकडेवारी संस्करण (इ.आ.सं) शाखेत करण्यात येतात. या मध्ये खालील कामांचा समावेश आहे.

१) संगणक माहिती नोंदणी प्रणाली आराखडा विकसित करणे.

२) आराखड्यावर आधारीत आज्ञावली विकसित करणे.

३) तयार करण्यात आलेल्या संगणकीय प्रणालीचे सुचालन करणे इ.

७.२ संचालनालयाद्वारे विकसित केलेल्या काही संगणकीय प्रणालींचा उपयोग नियोजन विभाग तसेच शासनाचे इतर विभाग यांचेमार्फत सुद्धा केला जातो.

वार्षिक उद्योग पाहणी (व्हिझिट डायरी)

७.२.१ वार्षिक उद्योग पाहणी व्हिझिट डायरी विकसित करून २०२३ मध्ये वापराकरीता उपलब्ध करून देण्यात आलेली आहे. वाउपा क्षेत्रकामांच्या सनियंत्रण, माहिती नोंदणी, व्याप्ती, छाननी, वैधतीकरण तसेच तक्तिकरण करण्याकरिता सदर आज्ञावली विकसित करण्यात आलेली आहे.

७.२.२ सन २०२४-२५ मध्ये वाउपा क्षेत्रकामांच्या सनियंत्रण व माहिती नोंदणीकरिता विकसित आज्ञावलीचे सुचालन व अद्ययावतीकरण करण्यात आले.

७.२.३ सन २०२५-२६ मध्ये वाउपा क्षेत्र कामांच्या सनियंत्रण व माहिती नोंदणीकरिता विकसित आज्ञावलीचे सुचालन करण्यात आले.

७.२.४ सन २०२६-२७ मध्ये वाउपा क्षेत्र कामांच्या सनियंत्रण व माहिती नोंदणीकरिता विकसित आज्ञावलीचे सुचालन व अद्ययावतीकरण करण्यात येईल.

औद्योगिक उत्पादन निर्देशांक

७.२.५ औद्योगिक उत्पादन निर्देशांक (पायाभूत वर्ष सन २०११-१२) परिगणित करण्याकरिता सन २०२१ मध्ये आज्ञावली विकसित करण्यात आली आहे. सदर आज्ञावलीद्वारे कारखान्यांकडून नोंदणी झालेल्या माहितीच्या आधारे आज्ञावलीतून वस्तूनिहाय औद्योगिक उत्पादन निर्देशांक काढणे आणि प्रकाशित करण्याची सुविधा पोर्टलवर उपलब्ध करून देण्यात आली आहे.

७.२.६ सन २०२४-२५ मध्ये प्रणालीचे सुचालन, अद्ययावतीकरण, डेटाबेस माहिती तपासून अद्ययावत करणे, भारांकनांचे पुर्नवितरण करणे, परिगणना पध्दती तपासून बुलेटिन अंतिम करणे, इ. कामे करण्यात आली.

७.२.७ सन २०२५-२६ मध्ये प्रणालीचे सुचालन व अद्ययावतीकरण करण्यात आले.

७.२.८ सन २०२६-२७ मध्ये प्रणालीचे सुचालन, अद्ययावतीकरण करण्यात येईल.

राज्यस्तरीय ग्राहक किंमती निर्देशांक (पायाभूत वर्ष २००३)

७.२.९ राज्यस्तरीय ग्राहक किंमती निर्देशांक (पायाभूत वर्ष २००३) परिगणित करण्याकरीता सन २००७ मध्ये आज्ञावली विकसित करण्यात आली आहे.

७.२.१० सन २०२४-२५ मध्ये ग्राहक किंमती निर्देशांक प्रणालीचे (पायाभूतवर्ष २००३) सुचालन व अद्ययावतीकरण करण्यात आले.

७.२.११ सन २०२५-२६ मध्ये ग्राहक किंमती निर्देशांक प्रणालीचे (पायाभूतवर्ष २००३) सुचालन, अद्ययावतीकरण व नवीन अहवाल तयार करण्यात आले.

७.२.१२ सन २०२६-२७ मध्ये ग्राहक किंमती निर्देशांक प्रणालीचे (पायाभूतवर्ष २००३) सुचालन व अद्ययावतीकरण करण्यात येईल.

प्रादेशिकस्तरीय ग्राहक किंमती निर्देशांक (पायाभूत वर्ष २०२५)

७.२.१३ प्रादेशिकस्तरीय ग्राहक किंमती निर्देशांक (पायाभूत वर्ष २०२५) परिगणित करण्याकरीता सन २०२४-२५ मध्ये आज्ञावली विकसनाचे काम हाती घेण्यात आले. सदर आज्ञावलीचा प्रमुख उद्देश जिल्हा सांख्यिकी कार्यालयांकडून नोंदणी झालेल्या माहितीच्या आधारे गट/उपगट/वस्तूनिहाय विभागनिहाय (ग्रामीण/नागरी) प्रादेशिक व राज्यस्तरावर ग्राहक किंमती निर्देशांक दरमहा परिगणित करण्याची सुविधा उपलब्ध करुन देणे आहे.

७.२.१४ सन २०२४-२५ मध्ये प्रादेशिकस्तरीय ग्राहक किंमती निर्देशांक व पायाभूत वर्ष बदल सन २०२५ च्या अनुषंगाने आज्ञावलीचे विकसन, सुचालन व अद्ययावतीकरण करण्यात आले. भावसंकलकांना वस्तू व सेवा निहाय माहिती नोंदणी करण्याकरीता Mobile Compatible Web Application तसेच घरभाडे बाबत माहिती नोंदणीची सुविधा व आज्ञावली विकसित करण्याची प्रक्रिया सुरु केली.

७.२.१५ सन २०२५-२६ मध्ये प्रादेशिकस्तरीय ग्राहक किंमती निर्देशांक व पायाभूत वर्ष बदल सन २०२५ च्या अनुषंगाने आज्ञावलीचे विकसन, सुचालन व अद्ययावतीकरण करण्यात आले. भावसंकलकांना वस्तूनिहाय माहिती नोंदणी करण्याकरीता Mobile Compatible Web Application उपलब्ध करून देण्यात आलेले आहे. घरभाडे बाबत माहिती नोंदणीची सुविधा व आज्ञावली विकसनाचे काम पूर्ण करण्यात आलेले आहे.

७.२.१६ सन २०२६-२७ मध्ये प्रादेशिकस्तरीय ग्राहक किंमती निर्देशांकाकरीता आज्ञावलीचे सुचालन व अद्ययावतीकरण करण्यात येईल. पायाभूत वर्ष २०२५ करीता प्रादेशिक विभाग स्तरावर निर्देशांक परिगणित करण्याचे प्रस्तावित आहे. यामध्ये ६ विभागीय निर्देशांक व १ राज्यस्तरीय निर्देशांक यांचा समावेश आहे. त्या अनुषंगाने निर्देशांक परिगणना व आज्ञावलीद्वारे मानव विरहित वैधतीकरण व त्या आधारे अहवाल तयार करण्याची सुविधा विकसित करण्यात येईल.

शासकीय कर्मचाऱ्यांचा सर्वंकष माहिती कोष

७.२.१७ शासकीय कर्मचाऱ्यांचा सर्वंकष माहिती कोष आज्ञावली सन २०१६-१७ मध्ये विकसित करण्यात आली आहे.

७.२.१८ सन २०२३-२४ मध्ये शासकीय कर्मचाऱ्यांचा सर्वंकष माहितीकोष-२०२२ करीता माहितीचे वैधत्तीकरणाचे काम पूर्ण केले. शासकीय कर्मचाऱ्यांचा सर्वंकष माहितीकोष-२०२३ करीता माहिती नोदणी आज्ञावली (वैधता कसोट्यांसह) तयार करुन माहिती नोंदणीकरीता उपलब्ध करुन देण्यात आली.

७.२.१९ सन २०२४-२५ मध्ये शासकीय कर्मचाऱ्यांचा सर्वंकष माहितीकोष २०२३ करीता तक्तीकरण करण्यात आले. शासकीय कर्मचाऱ्यांचा सर्वंकष माहितीकोष २०२४ करीता माहिती नोंदणी आज्ञावली (वैधता कसोट्यांसह) तयार करुन माहिती नोंदणीकरीता उपलब्ध करुन देण्यात आली.

७.२.२० सन २०२५-२६ मध्ये शासकीय कर्मचाऱ्यांचा सर्वंकष माहितीकोष २०२४ करीता तक्तीकरण करण्यात आले. शासकीय कर्मचाऱ्यांचा सर्वंकष माहितीकोष २०२५ करीता माहिती नोंदणी आज्ञावली (वैधता कसोट्यांसह) तयार करुन माहिती नोंदणी करीता उपलब्ध करुन देण्यात आली.

७.२.२१ सन २०२६-२७ मध्ये शासकीय कर्मचाऱ्यांचा सर्वंकष माहितीकोष-२०२६ करीता आज्ञावलीचे सुचालन व नव्याने अद्ययावतीकरण करण्यात येईल.

राज्य उत्पन्नाकरिता कृषी, पशुधन व बांधकाम विषयक किंमती संकलन

७.२.२२ राज्य उत्पन्न परिगणित करण्याकरीता किंमती विषयक माहिती गोळा करण्याकरिता कृषी व पशुधन किंमती संकलन आज्ञावली विकसित करण्यात आलेली आहे जे राज्य उत्पन्नाच्या संकलनासाठी वापरले जाते.

७.२.२३ सन २०२४-२५ व २०२५-२६ मध्ये कृषी व पशुधन किंमती प्रणालीचे सुचालन व अद्ययावतीकरण करण्यात आलेले आहे.

७.२.२४ सन २०२६-२७ मध्ये कृषी व पशुधन किंमती प्रणालीचे सुचालन व अद्ययावतीकरण करण्यात येईल.

राजकोषीय चल आज्ञावली

७.२.२५ २९ राजकोषीय चल अहवाल तयार करण्यासाठी २०२३-२४ मध्ये आज्ञावली विकसित करण्यात आली आहे.

७.२.२६ सन २०२४-२५ मध्ये आज्ञावलीचे सुचालन व अद्ययावतीकरण करण्यात आले. डॅशबोर्ड सुधारणा करण्यात आली. ५ नविन राजकोषीय चल समाविष्ट करण्यात आले. अर्थसंकल्पाचे वर्गीकरण करण्याकरीता आज्ञावलीमध्ये नविन सुविधा उपलब्ध करून देण्यात आली. वर्गीकरणातून केंद्र शासनास सादर करावयाचे तक्ते तयार करण्यात आले.

७.२.२७ सन २०२५-२६ मध्ये आज्ञावलीचे सुचालन व अद्ययावतीकरण करण्यात आले.

७.२.२८ सन २०२६-२७ मध्ये आज्ञावलीचे सुचालन व अद्ययावतीकरण करण्यात येईल.

शाश्वत विकास ध्येये

७.२.२९ सन २०२४-२५ मध्ये डॅशबोर्ड तयार करण्यात आला. तसेच डॅशबोर्ड मध्ये शाविध्ये शाखेमार्फत प्रस्तावित बदल करण्यात आले.

७.२.३० सन २०२५-२६ मध्ये डॅशबोर्डचे सुचालन व अद्ययावतीकरण करण्यात आले तसेच डॅशबोर्ड मध्ये शाविध्ये शाखेमार्फत सुचविल्यानुसार बदल करण्यात आले.

७.२.३१ सन २०२६-२७ मध्ये डॅशबोर्डचे सुचालन व अद्ययावतीकरण करण्यात येईल तसेच शाविध्ये शाखेने कळविण्यात आल्यानुसार डॅशबोर्डमध्ये बदल करण्यात येईल.

स्थानिक स्वराज्य संस्थांचा उत्पन्न व खर्च

७.२.३२ स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे लेखे या आज्ञावली सन २०१३-१४ मध्ये विकसित करण्यात आली. सदर आज्ञावलीमध्ये ग्रामपंचायत, पंचायत समिती, जिल्हा परिषद, नगरपरिषद/नगरपंचायत, महानगरपालिका यांच्या वार्षिक जमा-खर्चाची माहिती नोंदविली जाते. अहवालामध्ये येणा-या त्रुटींचे वेळोवेळी निराकरण करण्यात येते. या आज्ञावलीतून तयार होणारा अहवाल राष्ट्रीय उत्पन्न परिगणित करण्यासाठी केला जातो.

७.२.३३ सन २०२५-२६ मध्ये नागरी व ग्रामीण स्थानिक स्वराज्य संस्थांकरीता उत्पन्न व खर्च सुधारीत पद्धतीने गोळा करण्याकरीता आज्ञावलीमध्ये बदल करण्यात आले आहेत.

७.२.३४ सन २०२६-२७ मध्ये स्थानिक स्वराज्य संस्थांचा उत्पन्न व खर्च आज्ञावलीचे सुचालन करण्यात येईल.

वार्षिक योजना कार्यक्रम

७.२.३५ नियोजन विभागासाठी या संचालनालयाने महाराष्ट्र योजना माहिती व्यवस्थापन प्रणाली (एमपी-सिम्स) ही संगणकीय प्रणाली विकसित केली आहे. कार्यक्रम / योजनानिहाय नियतव्यय व खर्च याबाबतचा तपशील, भौतिक उद्दीष्टाबाबतची माहिती या प्रणालीद्वारे संकलित करण्यात येते. राज्य व जिल्हा वार्षिक कार्यक्रम याप्रणालीद्वारे तयार करण्यात येते आणि या आधारावर वार्षिक कार्यक्रमाची सर्व प्रकाशने या प्रणालीचा वापर करुन प्रती वर्षी तयार करण्यात येतात.

७.२.३६ सन २०२४-२५ मध्ये राज्य व जिल्हा वार्षिक योजना २०२५-२६ प्रकाशन तयार करण्याचे काम करण्यात आले.

७.२.३७ सन २०२५-२६ मध्ये वार्षिक योजना २०२६-२७ तयार करण्याचे काम करण्यात येत आहे.

७.२.३८ सन २०२६-२७ मध्ये वार्षिक योजना २०२७-२८ या प्रणालीद्वारे तयार करण्यात येईल.

संकेतस्थळ

७.२.३९ अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयाने https://mahades.maharashtra.gov.in हे संकेतस्थळ नुतनीकरणाचे काम सन २०२४-२५ मध्ये करण्याचे ठरविण्यात आले. सन २०२५-२६ मध्ये सदर संकेतस्थळ नुतनीकरणाचे काही काम करण्यात आले. सन २०२६-२७ मध्ये सदर संकेतस्थळ नुतनीकरणाचे उर्वरित काम पूर्ण करण्यात येईल.

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन

७.२.४० सन २०२४-२५ मध्ये जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन हे प्रकाशन विकसित आज्ञावलीद्वारे तयार करण्यात आले आहे.

७.२.४१ सन २०२५-२६ मध्ये जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन ह्या प्रकाशनाचे सुचालन करण्यात आले.

७.२.४२ सन २०२६-२७ मध्ये जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन आज्ञावलीचे पुनर्रचना करण्याचे प्रस्तावित आहे.

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयाच्या अंतर्गत मनुष्यबळ व्यवस्थापन प्रणाली

७.२.४३ संचालनालयाच्या अंतर्गत संचालनालयाच्या अधिकारी / कर्मचारी यांची सेवाविषयक माहितीचे संगणकीकरण करण्याच्या दृष्टीने मनुष्यबळ व्यवस्थापन आज्ञावली विकसित करण्याचे काम सन २०२१-२२ मध्ये हाती घेण्यात आले.

७.२.४४ सन २०२६-२७ मध्ये संचालनालयाची मनुष्यबळ व्यवस्थापन आज्ञावली पुनर्रचित करण्यात येणार आहे.

जिल्हा विकास आराखडा

७.२.४५ सन २०२३-२४ मध्ये जिल्हा विकास आराखडा पोर्टल विकसित करण्यात आले. राज्यासाठी निर्धारित १ ट्रीलियन अर्थव्यवस्था हे उद्दिष्ट साध्य करण्यासाठी जिल्हा प्रशासनास त्यांचे जिल्हा धोरण आणि कृती आराखडा तयार करण्यासाठी मदत करण्यासाठी जिल्हा विकास आराखडा पोर्टल विकसित केले आहे. सदर पोर्टलवर विविध माहिती नोंदविण्याकरीता सुविधा विकसित करून उपलब्ध करून देण्यात आल्या आहेत.

७.२.४६ सन २०२५-२६ मध्ये जिल्हा विकास आराखडा आज्ञावलीचे सुचालन व अद्ययावतीकरण करण्यात आले.

७.२.४७ सन २०२६-२७ मध्ये जिल्हा विकास आराखडा आज्ञावलीचे सुचालन व अद्ययावतीकरण करण्यात येईल. तसेच, सदर पोर्टलचे iPAS प्रणालीशी सांगड घालण्यात येईल.

संगणकीय प्रणाली (iPAS)

७.२.४८ जिल्हा नियोजन समितीचे कार्यालयीन कामकाज सुरळीत चालावे यासाठी सन २०२०-२१ पासून नियोजन विभागामार्फत iPAS प्रणाली सर्व जिल्ह्यांना अनिवार्य करण्यात आली आहे. जिल्हा नियोजन समिती कार्यालय यांना iPAS प्रणालीद्वारे जिल्ह्यातील विकास कामांना प्रशासकीय मान्यता देणे, निधी वितरण करणे, मंजूर विकास कामांचा आढावा घेणे, विविध अहवाल तयार करणे शक्य झाले आहे. जिल्हा वार्षिक योजना तसेच इतर संबंधित योजनांचे काम या प्रणालीतून करण्यास उपयुक्त आहे. ESDS, नाशिक या संस्थेमार्फत iPAS प्रणाली विकसित केल्यापासूनच ऑपरेशन अँड मेंटेनन्स तसेच अपग्रेडेशनचे काम जिल्हानिहाय राबविले जात आहे.

७.२.४९ सन २०२५-२६ मध्ये जिल्हा नियोजन समिती अंतर्गत अंमलबजावणी करण्यात येत असलेल्या जिल्हा वार्षिक योजना (सर्वसाधारण), आमदार स्थानिक विकास कार्यक्रम, डोंगरी विकास कार्यक्रम इत्यादि कार्यक्रमांतर्गत करावयाच्या सर्व कार्यवाहीचे

ऑटोमेशन करण्यासाठी ईसडीएस कंपनी लि. यांचेमार्फत सन २०२०-२१ मध्ये तयार करण्यात आलेल्या Integrated Planning Office Automation Sysytem (iPAS) आज्ञावलीचे महाराष्ट्र योजना माहिती व्यवस्थापन प्रणालीशी API व्दारे एकत्रिकरण करणे, त्यामध्ये जिल्हास्तरावर आढळलेल्या त्रूटी दुर करणे, राज्य, विभाग व जिल्हास्तरावरील डॅशबोर्ड विकसित करणे, आज्ञावलीत मागणीप्रमाणे सुधारणा करणे तसेच प्रणाली अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयाच्या ईआसंके शाखेकडे हस्तांतरण करून घेणेची प्रक्रिया सुरू करणे इत्यादि कार्यवाही करण्यात आली.

७.२.५० सन २०२६-२७ मध्ये सध्याची iPAS प्रणाली हस्तांतरणाची कार्यवाही पूर्ण झाल्यावर त्याचे सुचालन करणे व अद्यावतीकरणाचे काम करण्यात येईल. तसेच नियोजन विभागाच्या सुचनेप्रमाणे सदर प्रणाली अद्ययावत स्वरुपात व नव्याने विकसित करणेचे काम हाती घेण्यात येईल.

e-SAMARTH

७.२.५१ ई-समर्थचे उद्दिष्ट राज्यभरातील आमदार स्थानिक विकास कार्यक्रम व डोंगरी विकास कार्यक्रम या कार्यक्रमामधील योजनांचे योजना व्यवस्थापन, निधी वितरण आणि राज्यस्तरावर देखरेखीसाठी डिजिटल प्लॅटफॉर्म स्थापित करणे आहे.

७.२.५२ सन २०२५-२६ मध्ये नियोजन विभागामार्फत सुरू केलेल्या जिल्हा नियोजन समिती अंतर्गत राबविण्यात येणा-या आमदारांचा स्थानिक विकास कार्यक्रम, डोंगरी विकास कार्यक्रमांतर्गत सुयोग्य योजना व्यवस्थापन, पारदर्शक निधी वितरण व निधी विनियोगाबाबत राज्यस्तरावर सनियंत्रण करण्यासाठी "ई समर्थ" या ऑनलाईन प्रणालीचे सुचालनासाठी कार्यवाही केली.

७.२.५३ सन २०२६-२७ मध्ये सदर प्रणालीचे सुचालन व अद्यावतीकरणाबाबत कार्यवाही करण्यात येईल.

संगणित्र शाखा

७.२.५४ सन २०२४-२५ मध्ये मुख्य कार्यालय प्रादेशिक कार्यालये, जिल्हा सांख्यिकी कार्यालयांकरिता संगणक, प्रिंटर व लॅपटॉप यांची खरेदी करण्यात आली. तसेच मुख्य कार्यालयाकरीता व्हीसी युनिटस खरेदी करण्यात आले. संचालनालयाच्या मुख्य कार्यालयात वापरात असलेल्या संगणक, प्रिंटर करिता वार्षिक देखभाल करार करण्यात आला. अत्यावश्यक सॉफ्टवेअरसाठी परवाना नूतनीकरण करण्यात आले आहे. महाआयटी कडून तांत्रिक मनुष्यबळ व क्लाऊड सर्व्हिसेस घेण्यात आले आहेत.

७.२.५५ सन २०२५-२६ मध्ये मुख्य कार्यालयामधील सर्व शाखांकरीता, ई-ऑफीस करीता स्कॅनर तसेच वार्षिक उद्योग पाहणी कामी, प्रादेशिक कार्यालये व जिल्हा सांख्यिकी कार्यालयांकरिता लॅपटॉप खरेदी करणे. संचालनालयाच्या मुख्य कार्यालयात वापरात असलेल्या संगणक व प्रिंटरच्या वार्षिक देखभाल करार करणे. फोटोशॉप, कोरल ड्रॉ, ॲक्रोबॅट नूतनीकरण करणे. SAS सॉफ्टवेअरचे दरवर्षी नूतनीकरण करण्यात येत आहे. कंत्राटी तांत्रिक मनुष्यबळ घेण्यात आले. महाआयटीकडून क्लाउड सर्व्हिसेस घेण्यात आली. वेब साईटवरील ॲप्लिकेशन्स यांचा सिक्यूरीटी ऑडीट पूर्ण करण्यात येत आहे.

७.२.५६ सन २०२६-२७ मध्ये नवीन संगणक आणि संगणकीय उपकरणे खरेदी करणे तसेच जुन्या संगणकाचे निर्लेखन करण्यात येईल. संगणक आणि प्रिंटरसाठी वार्षिक देखभाल करार करणे. त्याचप्रमाणे वेब साईटवरील ॲप्लिकेशन्स यांचा सिक्युरीटी ऑडीट करणे, SAS सॉफ्टवेअरचे दरवर्षी नूतनीकरण करणे, अत्यावश्यक सॉफ्टवेअरचे लायसन्स नूतनीकरण करणे, क्लाउड सेवा भाड्याने घेणे, नेटवर्क उपकरण देखभाल करार, कंत्राटी तांत्रिक मनुष्यबळाची नियुक्ती इत्यादी संबंधित कामे केली जातील.

तक्ता ७.१
वित्तीय आवश्यकता

(रुपये हजारात)

वर्गीकरण		प्रत्यक्ष खर्च २०२४-२५ Actuals 2024-2025			अर्थसंकल्पिय अंदाज २०२५-२०२६ Budget Estimates 2025-2026		
		अनिवार्य खर्च Committed Expentiture	कार्यक्रम खर्च Scheme Expentiture	एकूण Total	अनिवार्य खर्च Committed Expentiture	कार्यक्रम खर्च Scheme Expentiture	एकूण Total
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
(अ)	कार्याचे वर्गीकरण-						
	यांत्रिकी कोष्टीकरण	7602	0	7602	9418	0	9418
	इलेक्ट्रॉनिक आकडेवारी संस्करण केंद्र	44186	79679	123865	63123	151997	215120
	माहिती संचयिका	3504	0	3504	7310	0	7310
	एकूण 'अ' स्थूल	55292	79679	134971	79851	151997	231848
	वजा वसुली	0	0	0	0	0	0
	एकूण 'अ' निव्वळ	55292	79679	134971	79851	151997	231848
(ब)	उद्दिष्टवार वर्गीकरण-						
	वेतन	54436	0	54436	75539	0	75539
	अतिकालिक भत्ता	0	0	0	102	0	102
	प्रवास खर्च	101	0	101	385	0	385
	कार्यालयीन खर्च	0	0	0	205	7000	7205
	दुरध्वनी, वीज व पाणी शुल्क	274	0	274	1100	0	1100
	पेट्रोल, तेल व वंगन	0	0	0	200	0	200
	कंत्राटी सेवा	0	26509	26509	0	60347	60347
	संगणक खर्च	481	53170	53651	2320	84650	86970
	एकूण 'ब' स्थूल	55292	79679	134971	79851	151997	231848
	वजा वसुली	0	0	0	0	0	0
	एकूण 'ब' निव्वळ	55292	79679	134971	79851	151997	231848
(क)	वित्त व्यवस्थेची साधने-						
	मागणी क्र. प्रधान शीर्ष						
	ओ -९ ३४५४	55292	79679	134971	79851	151997	231848
	एकूण 'क' स्थूल	55292	79679	134971	79851	151997	231848
	वजा वसुली	0	0	0	0	0	0
	एकूण 'क' निव्वळ	55292	79679	134971	79851	151997	231848

TABLE ७.१

Financial Requirements

(Rs. in thousand)

सुधारित अंदाज २०२५-२०२६ Revised Estimates 2025-2026			अर्थसंकल्पिय अंदाज २०२६-२०२७ Budget Estimates 2026-2027			Classification
अनिवार्य खर्च Committed Expentiture	कार्यक्रम खर्च Scheme Expentiture	एकूण Total	अनिवार्य खर्च Committed Expentiture	कार्यक्रम खर्च Scheme Expentiture	एकूण Total	
(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(1)
						Activitywise Classification --
9210	0	9210	10453		10453	Tabulation
47543	100100	147643	66899	100000	166899	Electronic Data Processing Centre
6796	0	6796	8025	0	8025	Data Bank
63549	100100	163649	85377	100000	185377	Total 'A' Gross
0	0	0	0	0	0	Deduct Recoveries
63549	100100	163649	85377	100000	185377	Total 'A' Net
						Objectwise Classification --
60375	0	60375	80991	0	80991	Salaries
82	0	82	102	0	102	Over time allowance
270	0	270	390	0	390	Travel expenses
164	5600	5764	205	5100	5305	Office expenses
880	0	880	1100	0	1100	Telephone,Electricity & Water Charges
160	0	160	200	0	200	Petrol,Oil & Lubricicants
0	39500	39500	0	37000	37000	Contractual Services
1618	55000	56618	2389	57900	60289	Computers Expenses
63549	100100	163649	85377	100000	185377	Total 'B' Gross
0	0	0	0	0	0	Deduct Recoveries
63549	100100	163649	85377	100000	185377	Total 'B'uNet
						Source of Finance --
						Demand No. Major Head
63549	100100	163649	85377	100000	185377	O-9 3454
63549	100100	163649	85377	100000	185377	Total 'C' Gross
0	0	0	0	0	0	Deduct Recoveries
63549	100100	163649	85377	100000	185377	Total 'C' Net

नमुना ७.२ TABLE ७.२
कार्यभाराचा संक्षिप्त कार्यक्रम
Work-load summary programme

अ. क्र.	कार्य / वर्णन बाब	कामाच्या मोजमापाचे परिमाण	केलेले काम Work done during २०२४-२०२५	केलेले काम Work done during २०२५-२०२६	करावयाचे काम Work proposed during २०२६-२०२७	Unit of Work Measurement	Activity / Item Description
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(३)	(२)
(अ)	आज्ञावली विकसन						**Development of Software**
	जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन	-	आज्ञावलीचे अद्यावतीकरण व परिचालन	आज्ञावलीचे अद्यावतीकरण व परिचालन	आज्ञावलीचे अद्यावतीकरण व परिचालन	-	District Social Economic Abstract
	मानवी संसाधने	-	प्रगती पथात	प्रगती पथात	पुर्नविकसन	-	Human Resourses Management System
	शासकीय कर्मचा-यांचा सर्वंकष माहितीकोष	-	१	१	१	-	Employee Master Database (EMDb)
	ASI Visit Diary आज्ञावली	-	आज्ञावलीचे सुचालन व अद्यावतीकरण	आज्ञावलीचे सुचालन व अद्यावतीकरण	आज्ञावलीचे सुचालन व अद्यावतीकरण	-	ASI Visit Diary Software
	ग्राहक किंमती निर्देशांक प्रणाली (पायाभूत वर्ष २००३)	-	आज्ञावलीचे सुचालनव अद्यावतीकरण	आज्ञावलीचे सुचालन व अद्यावतीकरण	आज्ञावलीचे सुचालन व अद्यावतीकरण	-	Consumer Price Index (Base Year २००३) Application
	प्रादेशिकस्तरीय ग्राहक किंमती निर्देशांक प्रणाली (पायाभूत वर्ष २०२५)	-	आज्ञावलीचे सुचालन व अद्यावतीकरण	आज्ञावलीचे सुचालन, अद्यावतीकरण	आज्ञावलीचे सुचालन, अद्यावतीकरण	-	Regional Level Consumer Price Index (Base Year २०२५) Application
	राज्य उत्पन्नाकरीता कृषि व पशुधन विषयक किंमती संकलन	-	१	१	१	-	Collection of Agriculture and Livestock Products for National Income
	शाश्वत विकास ध्येये डॅशबोर्ड तयार करणे	-	आज्ञावलीचे अद्यावतीकरण	आज्ञावलीचे सुचालन व अद्यावतीकरण	आज्ञावलीचे सुचालन व अद्यावतीकरण	-	Dashboard for Sustainable Developemnt Goals
	औद्योगिक उत्पादन निर्देशांक (IIP)	-	आज्ञावलीचे सुचालन, अद्यावतीकरण व Bulletin अंतिम करणे	आज्ञावलीचे सुचालन , अद्यावतीकरण	आज्ञावलीचे सुचालन व अद्यावतीकरण	-	Index of Industrial Production (IIP)
	आत्मपार संगणकीय प्रणाली (iPAS)	-	कामाची सुरुवात व आज्ञावलीचे अद्यावतीकरण .	आज्ञावलीचे अद्यावतीकरण	आज्ञावलीचे अद्यावतीकरण	-	Integrated Planning Office Automation System(iPAS)
	वित्तीय चल आज्ञावली	-	आज्ञावलीचे सुचालन व अद्यावतीकरण	आज्ञावलीचे सुचालन, अद्यावतीकरण व डॅशबोर्ड विकसन	आज्ञावलीचे सुचालन व अद्यावतीकरण	-	Fiscal Variable Software
	महाराष्ट्र योजना माहिती व्यवस्थापन प्रणाली (MP-SIMS)	-	दुरुस्ती व अद्यावतीकरण	दुरुस्ती व अद्यावतीकरण	दुरुस्ती व अद्यावतीकरण	-	Maharashtra Plan Schemes Information Management System (MP-SIMS)
(ब)	माहितीचे संस्करण व तक्तीकरण						**Data Processing and Tabulation**
	शासकीय कर्मचा-यांचा सर्वंकष माहिती कोष	-	१	१	१	-	Employee Master Database (EMDb)
	स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे लेखे	-	१	१	१	-	Accounts of Local Bodies Institutions
	राज्य व जिल्हा वार्षिक योजना प्रकाशने	-	४	४	४	-	Publication of State and District Annual Plan
	वार्षिक उद्योग पाहणी	-	४	२	-	-	Annual Survey of Industries
(क)	संकेतस्थळाचे व्यवस्थापन						**Maintenance of Website**
	राज्य माहिती संचयिका संकेतस्थळ	-	व्यवस्थापन	व्यवस्थापन	व्यवस्थापन	-	State Data Bank Portal

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयाचे अधिकृत संकेतस्थळ	-	व्यवस्थापन	व्यवस्थापन	व्यवस्थापन	-	Directorate of Economics and Statistics Portal
महाराष्ट्र योजना माहिती व्यवस्थापन प्रणाली (MP-SIMS)	-	व्यवस्थापन	व्यवस्थापन	व्यवस्थापन	-	Maharashtra Plan Schemes Information Management System (MP-SIMS)

परिशिष्ट

APPENDIX

परिशिष्ट - १

कर्मचारी विषयक गोषवारा

अ.क्र.	पदनाम	वेतन मॅट्रीक्समधील वेतन स्तर Pay Level in Pay Matrix	मार्गदर्शन, प्रशासन व प्रशिक्षण Direction, Administration and Training		कार्यालयीन आकडेवारी Official Statistics		योजनाविषयक Statistics for Planning	
			२०२५-२०२६ 2025-2026 पद संख्या No. of posts	२०२६-२०२७ 2026-2027	२०२५-२०२६ 2025-2026 पद संख्या No. of posts	२०२६-२०२७ 2026-2027	२०२५-२०२६ 2025-2026 पद संख्या No. of posts	२०२६-२०२७ 2026-2027
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	आयुक्त	(भा.प्र.से.संवर्गातील पद)	1					
2	संचालक	S-29 : 131100-216600	1	1	..	..	..	..
3	अपर संचालक	S-27 : 123100-215900	..	..	..	..	1	1
4	सह संचालक	S-25 : 78800-209200	1	1	..	..	8	8
5	मुख्य संशोधनअधिकारी	S-25 : 78800-209200	..	..	..	..	1	1
6	उपसंचालक	S-23 : 67700-208700	1	1	1	1	45	45
7	वरिष्ठ संशोधन अधिकारी	S-23 : 67700-208700	..	..	..	..	2	2
8	स्वीय सहाय्यक	S-17 : 47600-151100	1	1	..	..	..	..
9	लेखा अधिकारी	S-16 : 44900-142400	1	1	..	..	..	..
10	आस्थापना अधिकारी	S-16 : 44900-142400	1	1	..	..	..	..
11	संशोधन अधिकारी	S-16 : 44900-142400	2	2	2	2	8	8
12	सांख्यिकी अधिकारी	S-16 : 44900-142400	..	..	..	..	37	37
13	सहाय्यक लेखा अधिकारी	S-15 : 41800-132300	1	1	..	..	..	..
14	लघुलेखक (उ.श्रे)	S-16 : 44900-142400	1	1	..	..	..	..
15	मुख्य आरेखक	S-15 : 41800-132300	..	..	1	1	..	..
16	सहायक संशोधन अधिकारी	S-14 : 38600-122800	11	11	8	8	74	74
17	लघुलेखक (निम्न श्रेणी)	S-15 : 41800-132300	1	1	..	..	11	11
18	आरेखक	S-10 : 29200-92300	..	..	1	1	..	..
19	सांख्यिकी सहाय्यक	S-10 : 29200-92300	6	6	7	7	161	161
20	अन्वेषक	S-8 : 25500-81100	..	..	..	..	..	..
21	लिपिक-टंकलेखक	S-6 : 19900-63200	26	26	3	3	92	92
		एकूण	55	55	23	23	440	440

संक्षिप्तातील शब्द व त्यांचे पूर्ण रुप :- मराआसांसे - महाराष्ट्र राज्य आर्थिक व सांख्यिकी सेवा.

APPENDIX - I

Abstract of Employes

पाहण्या, अभ्यास व गणना Surveys, Studies and census		मूल्यमापन अभ्यास Evaluation studies		आकडेवारी संस्करण Data Processing		श्रेणीनिहाय एकूण पदसंख्या Categoriwise Total Posts		Designation
२०२५-२०२६ 2025-2026	२०२६-२०२७ 2026-2027	२०२५-२०२६ 2025-2026	२०२६-२०२७ 2026-2027	२०२५-२०२६ 2025-2026	२०२६-२०२७ 2026-2027	२०२५-२०२६ 2025-2026	२०२६-२०२७ 2026-2027	
पद संख्या No. of posts		पद संख्या No. of posts		पद संख्या No. of posts		पद संख्या No. of posts		
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
						1	1	Commissioner
..	..	..	..	..	..	1	1	Director
..	..	1	1	2	2	4	4	Additional Director
..	..	1	1	4	4	14	14	Joint Director
..	..	..	..	..	..	1	1	Chief Research Officer
1	1	2	2	10	10	60	60	Deputy Director
..	..	..	..	..	..	2	2	Senior Research Officer
..	..	..	..	..	..	1	1	Personal Assistant
..	..	..	..	..	..	1	1	Accounts Officer
..	..	..	..	..	..	1	1	Establishment Officer
..	..	1	1	9	9	22	22	Research Officer
9	9	..	..	..	..	46	46	Statistical Officer
..	..	..	..	..	..	1	1	Assistant Accounts Officer
..	..	1	1	1	1	3	3	Stenographer (Higher Grade)
..	..	..	..	..	..	1	1	Head Draftsman
9	9	11	11	16	16	129	129	Assistant Research Officer
..	..	1	1	..	..	13	13	Stenographer (Lower Grade)
..	..	..	..	..	..	1	1	Draftsman
42	42	46	46	13	13	275	275	Statistical Assistant
129	129	..	..	..	..	134	134	Investigator
16	16	2	2	5	5	139	139	Clerk-Typist
206	206	66	66	60	60	850	850	Total

Long form of the abbreviations :- MSESS- Maharashtra State Economics Statistical Services

बाह्ययंत्रणेकडून घ्यावयाच्या सेवा

१.	वाहन चालक/ Driver	४४
२.	गट-ड/ Group D	१०३
३.	एकूण बाह्ययंत्रणेकडून घ्यावयाची सेवा/ Total outsourcing service to be taken	१४७
	एकूण नियमित + बाह्ययंत्रणा/ Total Regular + Outsourcing	९९७

परिशिष्ट - २

APPENDIX - II

कर्मचारी विषयक गोषवारा (संचालनालयाबाहेरील पदे)

Abstract of Employes (Post Out of Directorate)

अ.क्र.	पदनाम	वेतन मॅट्रीक्समधील वेतन स्तर Pay Level in Pay Matrix	वर्ष Year २०२५-२०२६ 2025-2026	वर्ष Year २०२६-२०२७ 2026-2027	Designation
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	सह संचालक	S-25 : 78800-209200	7	7	Joint Director
2	सह संचालक (मराआसांसं)	S-25 : 78800-209200	10	10	Joint Director (MSESS)
3	उप आयुक्त (नियोजन)	S-25 : 78800-209200	6	6	Deputy Commissioner(Planning)
4	उप आयुक्त (मानव विकास)	S-25 : 78800-209200	1	1	Deputy Commissioner(Human Development)
5	विशेष कार्य अधिकारी	S-25 : 78800-209200	1	1	Special Executive Officer
6	सह आयुक्त (नियोजन)	S-25 : 78800-209200	1	1	Joint Commissioner (Planning)
7	उपसंचालक	S-23 : 67700-208700	12	12	Deputy Director
8	उप संचालक (मराआसांसं)	S-23 : 67700-208700	20	20	Deputy Director (MSESS)
9	विशेष कार्य अधिकारी	S-23 : 67700-208700	5	5	Special Executive Officer
10	जिल्हा नियोजन अधिकारी (मानव विकास)	S-23 : 67700-208700	15	15	District Planning Officer (Human Development)
11	उप आयुक्त (सांख्यिकी)	S-23 : 67700-208700	1	1	Deputy Commissioner (Statistics)
12	संख्याशास्त्रज्ञ	S-23 : 67700-208700	2	2	Statistician
13	जिल्हा नियोजन अधिकारी	S-23 : 67700-208700	36	36	District Planning Officer
14	वरिष्ठ संशोधन अधिकारी	S-23 : 67700-208700	4	4	Senior Research Officer
15	सहायक आयुक्त (मानव विकास)	S-23 : 67700-208700	1	1	Assistant Commissioner (Human Development)
16	संशोधन अधिकारी	S-16 : 44900-142400	36	36	Research Officer
17	सांख्यिकी अधिकारी	S-16 : 44900-142400	14	14	Statistical Officer
18	प्रशासकीय अधिकारी नि-संशोधन अधिकारी	S-16 : 44900-142400	3	3	Administrative Officer-Research Officer
19	सहायक संख्याशास्त्रज्ञ	S-16 : 44900-142400	1	1	Assistant Statistician
20	नियोजन अधिकारी	S-16 : 44900-142400	13	13	Planning Officer
21	सहायक जिल्हा नियोजन अधिकारी	S-16 : 44900-142400	72	72	Assistant District Planning Officer
22	सहायक जिल्हा नियोजन अधिकारी (मानव विकास)	S-16 : 44900-142400	23	23	Assistant District Planning Officer (Human Devlopment)
23	संशोधन अधिकारी (सांख्यिकी)	S-16 : 44900-142400	9	11	Research Officer (Statistics)
24	सहायक संशोधन अधिकारी	S-14 : 38600-122800	311	312	Assistant Research Officer
25	सांख्यिकी सहाय्यक	S-10 : 29200-92300	255	256	Statistical Assistant
26	अन्वेषक	S-8 : 25500-81100	1	1	Investigator
		एकूण	860	864	Total

परिशिष्ट- ३ APPENDIX- III

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयाची रचना

ORGANISATIONAL CHART OF DIRECTORATE OF ECONOMICS & STATISTICS

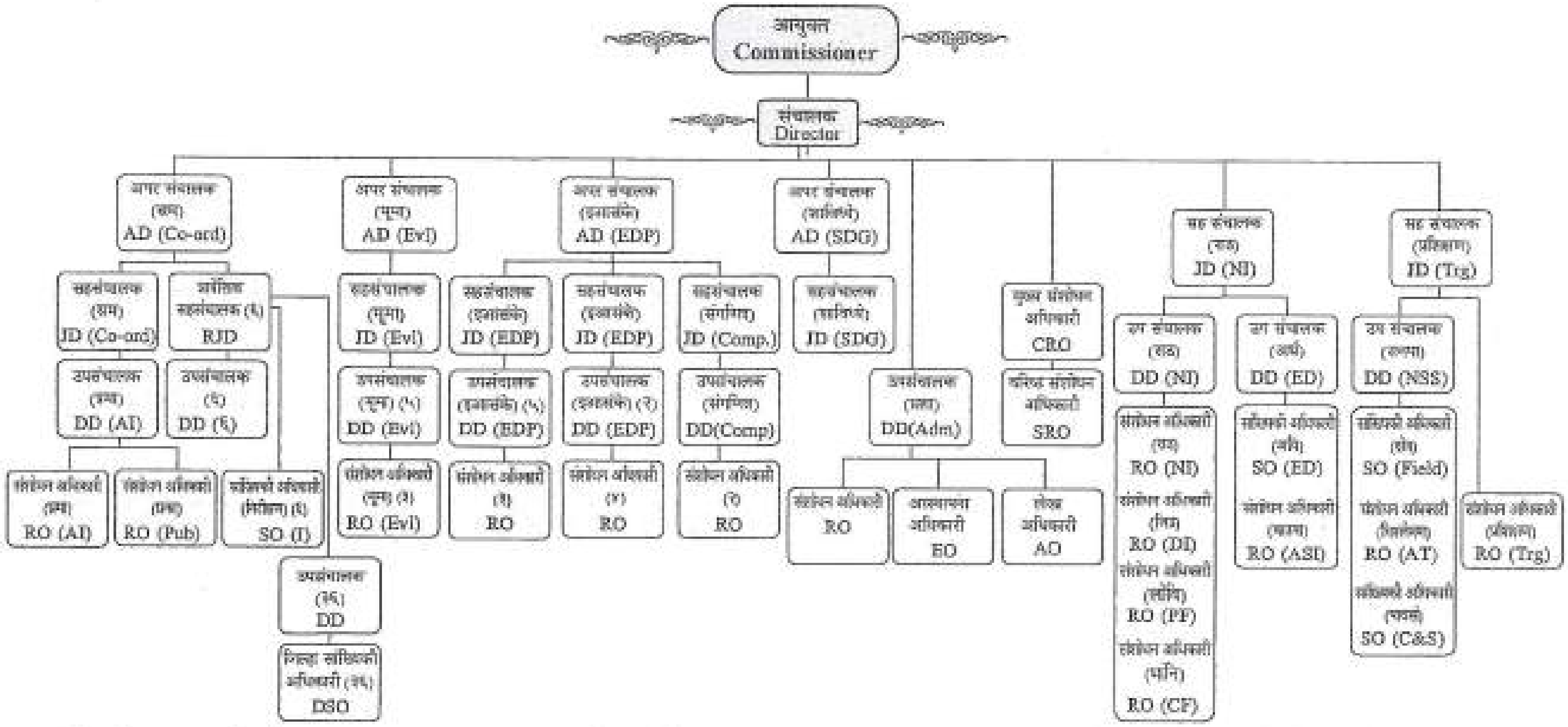

संक्षिप्ततील शब्द व त्याचे पूर्ण रुप :- सम - समन्वय • प्रमा - प्रशासकीय माहिती • प्रका - प्रकाशन • मूमा - मूल्यमापन • इलासंके - इलेक्ट्रॉनिक आकडेवारी संस्करण केंद्र • प्रशा - प्रशासन
राउ - राज्य उत्पन्न • जिउ - जिल्हा उत्पन्न • लोवि - लोकवित्त • भानि - भांडवल निर्मिती • अवि - अर्थ विभाग • वाउपा - वार्षिक उद्योग पाहणी • रानपा - राष्ट्रीय नमुना पाहणी • पासं - पाहणी व संशोधन • शाविध्ये - शाश्वत विकास ध्येय

<u>Long forms of the abbreviations</u> : AD - Additional Director • JD - Joint Director • RJD - Regional Joint Director • CRO - Chief Research Officer • DD - Deputy Director • SRO - Senior Research Officer
RO - Research Officer • DSO - District Statistical Officer • SO - Statistical Officer • EO - Establishment Officer • AO - Account Officer • RJD - Regional Joint Director
Co-ord - Co-ordination • AI - Administrative Information • Pub - Publication • I - Inspection • Evl - Evaluation • EDP - Electronic Data Processing • Comp. - Computer • Adm - Administration
NI - National Income • DI - District Income • PF - Public Finance • CF - Capital Formation • ED - Economic Division • ASI - Annual Survey of Industries • Trg - Training
NSS - National Sample Survey • AT - Analysis & Tabulation • C&S - Census & Survey • SDG - Sustainable Development Goals

परिशिष्ट ४ APPENDIX- IV

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयाकडून प्रकाशित करण्यात येणारी प्रकाशने, कालावधी, प्रकाशनाचे वर्ष व मूल्य दर्शविणारे विवरणपत्र

Statement showing the period, year and prices of the publications published by Directorate of Economics and Statistics

अ.क्र.	प्रकाशनाचे नाव	कालावधी Period	प्रकाशनाचे वर्ष Publication year	मूल्य (₹) Value (₹)	शेरा Remarks	Name of the Publication
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(२)
१	महाराष्ट्र राज्य सांख्यिकीय गोषवारा	वार्षिक / Yearly	२०२२-२३	१०४१	मूल्यांकित / Priced	Statistical Abstract of Maharashtra State
२	महाराष्ट्राची संक्षिप्त सांख्यिकी	वार्षिक / Yearly	२०२३	३९५	मूल्यांकित / Priced	Hand book of Basic Statistics of Maharashtra State
३	महाराष्ट्राची आर्थिक आकडेवारी	वार्षिक / Yearly	२०२४	..	विनामूल्य / Free of Cost	Maharashtra's Economy in figures
४	महाराष्ट्राची आर्थिक पाहणी	वार्षिक / Yearly	२०२४-२५	..	विनामूल्य / Free of Cost	Economic Survey of Maharashtra
५	महाराष्ट्रातील जिल्ह्यांचे व भारतातील राज्यांचे निवडक निर्देशांक	वार्षिक / Yearly	२०२३-२४	..	विनामूल्य / Free of Cost	Selected Indicators for Districts in Maharashtra and States in India
६	पायाभूत सुविधांबाबतची महाराष्ट्र राज्याची सांख्यिकी	द्विवार्षिक /Biennial २०२२-२३	२०२१-२२व	..	विनामूल्य / Free of Cost	Infrastructure Statistics of Maharashtra state
७	दृष्टीक्षेपात विभाग	वार्षिक / Yearly	२०२२-२३		विनामूल्य / Free of Cost	Division at a Glance
८	तालुका निवड कनिर्देशक	वार्षिक / Yearly	२०२३-२४	..	विनामूल्य / Free of Cost	Talukawise selected indicators
९	जिल्हासामाजिक व आर्थिक समालोचन	वार्षिक / Yearly२०२५	..		विनामूल्य / Free of Cost	District Socio-Economic Review
१०	महाराष्ट्र राज्य पर्यावरण सांख्यिकी	त्रैवार्षिक /Triennial	२०२४	..	विनामूल्य / Free of Cost	Maharashtra State Environmental Statistics

टिप :उपरोक्त नमूद सर्व प्रकाशने(अ. क्र. ७ वगळून) संचालनालयाच्या संकेतस्थळावर PDF स्वरूपात उपलब्ध आहेत.